

MILIEURAMA

AANDBLAD VAN DE BOND BETER LEEFMILIEU

Afgiftekantoor
Brussel X

MILIEURAMA WORDT GEDRUKT MET INKT OP VEGETALE BASIS

**25 JAAR VLAAMSE
MILIEUBEWEGING**

**BEDRIJVEN
VOOR EKOTAKS**

**BERLAYMONT-ASBEST
IN VLAANDEREN**

**MILIEUHINDER IN
VORIGE EEUWEN**

**HORMONENVRIJE
LABELS**

HUISVUILVERWIJDERING

In deze milieurama:

De **geschiedenis van een milieu in beweging**: de milieubeweging.
3-5

Een langere BBL,
een regionaal Uilekot,
een gezonde beurs.
Ledenblad op blz.
6

Bedrijven pleiten voor de **ekotaks**.
U gelooft uw ogen niet op blz.
7-9

Een toeristisch symposium over de
bescherming van het tropisch regen-
woud in de Vlaamse bosreservaten.
Flitsen!
10

Europa alweer een stukje dichterbij
de modale Vlaming.
Berlaymont-asbest
tot in je grijze cellen.
11-12

Hinderlijke activiteiten en
grootschalige huisvuilverwijdering.
Bekeken met de verrekijker
aan de **Frontlijn**:
13-14

Het stonk niet alleen in de 18de
eeuw, er werd ook toen
al tegen gereageerd.
Milieuhinder in vroegere tijden
alsook op blz.
15-17

Burgemeesters treden op.
MINA treedt op op blz.
18

Groepen werken ruimtelijk
aan de binnenlandse trein:
19

Er zit een label in je biefstuk.
Ekotips:
22-23

Boek en Milieu
24-25

Lezersbrieven & Puzzelen
26

Kalender & Kolofon
27

Kommentaar

Er beweegt heel wat in ons milieu. En niet alleen de verjaardagen van enkele goed draaiende verenigingen, waarover we in dit nummer een relaas brengen, zijn daar getuigen van. Bij iedere verjaardag wordt er vlijtig teruggeblikt naar de tijdsgeest en de mentaliteit rond de geboorte. En rond 1970 bleek die tijdsgeest en mentaliteit gunstig voor het oprichten van verenigingen, waarvan de sterkste niet alleen overleefden, maar hun maatschappelijk doel ook verruimden van het bezig zijn rond een lokaal of aktueel thema tot aandacht hebben voor de globale milieuproblematiek en de wil om het beleid op alle nivo's te beïnvloeden.

Maar kijken we naar vandaag: ondanks alle sociologische studies die zeggen dat de levenslang verknochte militant niet meer bestaat, ondanks alle pessimistische uitlatingen over het individualisme bij de jongeren, durven wij hoopvol zijn als we zien dat bijvoorbeeld in april duizenden mensen deelnemen aan de Open Natuurdagen of de activiteiten van de Dag van de Aarde. Hier zijn niet alleen de mensen aanwezig die zogenaamd actief zijn in de milieubeweging: het groeiende milieubewustzijn heeft ervoor gezorgd dat de beweging zich uitstrekt tot ver buiten het georganiseerde. Wij citeren hier de betrokkenheid van de belangstellende burger (want hij heeft belangstelling voor milieuvriendelijk consumeren of "konsuminderen", hij speelt in op het lokaal afvalstoffenbeleid en maakt deel uit van de gemeentelijke milieu-adviesraad), ook de vrijwilliger die uren en uren slijt in zijn natuurgebiedje en er in de weekends voor enkele belangstellenden rondleidingen geeft, de professioneel uit de milieubeweging die ook in zijn vrijetijd met "de zaak" bezig is, de industrieel of de middenstander die investeringen doet om beter tegemoet te komen aan de duurzaamheidseisen van onze omgeving.

Tegelijkertijd spelen de milieuverenigingen in op nieuwe thema's die de betrokkenheid van alle maatschappelijke actoren alleen maar kunnen aanwakkeren: konsumentengedrag met daarbij rationeel energie- en watergebruik, toerisme en recreatie, het milieu-aktieprogramma van de Europese Unie en tegelijkertijd het opmaken van een agenda 21 of een duurzaamheidsprogramma op lokaal nivo,... Er is veel werk aan de winkel maar er zijn veel werkwilligen. Op dat vlak is er dus geen probleem in 1995.

Lieve Grauls

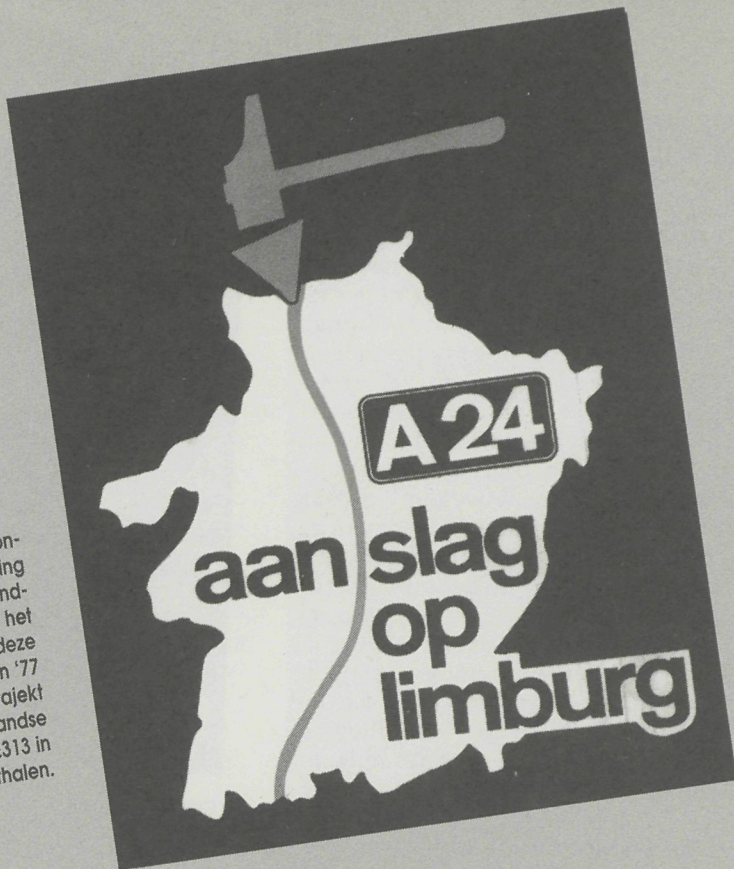
Een aantal natuur- en milieuverenigingen blaast rond deze periode de verjaardagskaarsjes uit. Heel wat verenigingen, zoals onder anderen het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie (CVN), de Stichting Omer Watzes of de Aktiegroep ter Beveiliging van het Leefmilieu op de Linkeroever (ABBLO), werden opgericht in de loop van de jaren '60 of het begin van de jaren '70 als aktiegroep tegen een of ander lokaal milieuprobleem. Ze vormden echter al gauw de basis voor het ontstaan

Kwarteeuw milieubeweging in Vlaanderen

EEN GESCHIEDENIS MET TOEKOMST?

van een brede milieubeweging die vanaf '71 door BBL werd overkoepeld. Milieurama wilde wel eens weten hoe het er in die begintagen aan toe ging. We gingen praten met Guido Van Steenberghe en Ulrich Libbrecht, twee 'éminces grises' van de milieubeweging in Vlaanderen...

De A24 moest oorspronkelijk een verbinding vormen tussen Eindhoven en Hoei. Door het hevige protest werd deze Noord-Zuid-as in '77 herleid tot een traject vanaf de Nederlandse grens tot aan de E313 in Houthalen.

Het aktiecomité tegen de aanleg van het duwvaartkanaal Oelegem-Zandvliet had duidelijk geen gebrek aan inzet en strijd lust.

Nee, dit is geen boerenbetoging tegen het MAP. Wel een foto die dateert uit '75. Bij het protest tegen de plannen voor de aanleg van de A9 doorheen de Vlaamse Ardennen, slaagde het aktiecomité erin om landbouwers en milieuaktivisten op één lijn te krijgen. Een tip voor de toekomst? (foto SOW)

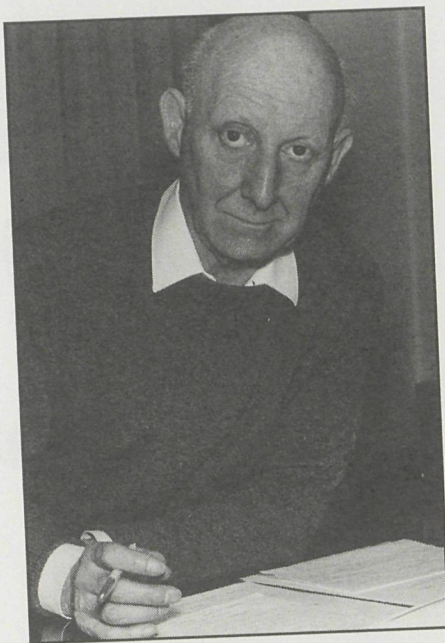
We schrijven 1970, het Europees Natuurbeschermingsjaar, wanneer zowat overal in het Vlaamse land groenkomitees en aktiekomitees ontstaan. De strijd tegen het duwvaartkanaal Oelegem-Zandvliet, akties tegen de verkaveling van de duinen van De Panne, protest tegen onwettige weekendverblijven, verzet tegen ruilverkavelingen en de daaraan gekoppelde rechte trekking van waterlopen, betogingen tegen de aanleg van autosnelwegen,... Steeds meer mensen worden bewust van de gevaren die het menselijk leefmilieu bedreigen. Natuurbehoud wordt meer en meer geïntegreerd in de gehele aktie voor de vrijwaring van het leefmilieu. En gaandeweg sijpelt het ook tot de politici door dat de bescherming van het leefmilieu in hun programma's best wat aandacht verdient...

PEERDSBOS ALS 'BAANBREKER'

"Het is zeker geen toeval dat de milieubeweging begin jaren '70 van de grond kwam", vertelt BBL-beheerder Guido Van Steenberghe die aan de wieg stond van het CVN en de geschiedenis van de Vlaamse milieubeweging als geen ander weet te schetsen. "Een en ander heeft te maken met die hele emancipatorische sfeer van de jaren '60. De mensen werden mondiger, vanuit wetenschappelijke hoek werd steeds meer aandacht besteed aan het leefmilieu en dat vertaalde zich in een toenemend aantal akties tegen de aanleg van autosnelwegen en andere lokale of regionale milieu-problemen". Een van de eerste akties was die tegen de E10-autosnelweg die doormidden het natuurgebied van het Peerdsbos zou snijden. CVN, toen zowat de enige natuur- en milieuvereniging die wat personeel in dienst had, organiseerde meteen een nationale aktie die de E10 uit het Peerdsbos moest houden. "Die aktie had een heel breed maatschappelijk draagvlak", vertelt Guido Van Steenberghe. "We slaagden erin om meer dan 75.000 handtekeningen te verzamelen. Verenigingen van de meest uiteenlopende filosofische strekking sloten zich bij de aktie aan en uiteindelijk besliste Jos De Saeger, toen minister van Openbare Werken, af te zien van de aanleg van die E10. Ons eerste succes was binnen".

IEDEREEN ZIJN AUTOSNELWEG?

De aktie voor het behoud van het Peerdsbos stond niet op zich. Ook in de rest van Vlaanderen speelden zich gelijkaardige scenario's af. In Lim-

Guido Van Steenberghe: "Het ontstaan van de milieubeweging in Vlaanderen heeft zonder twijfel ook te maken met de hele emancipatorische sfeer van de jaren '60".
(foto Frans Geys)

burg voerde een komitee aktie tegen de A24 en in de Antwerpse Kempen waren de beweging rond Luc Versteyleen alsook Red de Voorkempen fel gekant tegen de aanleg van het Duwvaartkanaal. In de Vlaamse Ardennen was het dan weer Ulrich Libbrecht, later bekend van een aantal opvallende milieu-filosofische essays, die in '74 als voorzitter van de Stichting Omer Watez met succes aktie voerde tegen de aanleg van de A9. "Die moest de streek rond Oudenaarde en Ronse economisch ontsluiten. Met als gevolg dat ook het prachtige landschap van de Vlaamse Ardennen voorgoed naar de knoppen zou geholpen worden", vertelt Ulrich Libbrecht "Politici gingen er vanuit dat iedereen op vijf minuten van een autosnelweg moest wonen. In hun ogen telde enkel het economisch nut van zo'n operaties. Landschap en natuur waren van ondergeschikt belang. Wij hebben van meetaf een aktie gevoerd die inhoudelijk sterk onderbouwd was én ook gedragen werd door zowel natuurliefhebbers, landbouwers als verenigingen uit de regio". Met succes, want net voor de verkiezingen van '75 raakte bekend dat toenmalig minister van Openbare Werken Defraigne de plannen voor de aanleg van de A9 voorgoed had opgeborgen.

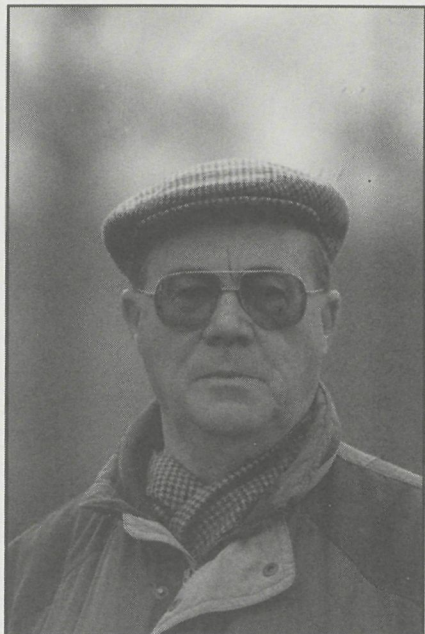
POLITIEK KON NIET VOLGEN

Voor de politieke wereld was de milieubeweging een nieuw gegeven

waarmee men het aanvankelijk nogal moeilijk had. "Politici deden vaak alsof hun neus bloedde wanneer milieu-tema's aan bod kwamen", stelt Ulrich Libbrecht. "Tot bleek dat rond een of ander probleem een brede aktiegroep werd opgericht. Dan konden ze om elektorale redenen niets anders dan met ons te gaan praten". Van een geïntegreerd milieubeleid was dus helemaal nog geen sprake. Onder impuls van het CVN en de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN), kwam het Comité van het Groenmanifest tot stand, een samenwerkingsverband van alle Vlaamse jeugdorganisaties. Het Comité eiste dat binnen de regering een minister voor leefmilieu zou worden aangesteld. Op dat moment een ietwat 'dissident' standpunt. Zelfs BBL ging toen nog niet zo ver om een afzonderlijk ministerie van leefmilieu te eisen. "Politici waren eigenlijk bang van dat groeiend milieubesef bij de bevolking. Gevestigde structuren hebben het immers altijd wat moeilijker om mee te groeien met een veranderend maatschappijbeeld", nuanceert Guido Van Steenberghe. "De meeste politici wisten niets van milieu af. Gaandeweg hebben wij geprobeerd om de politici uit te leggen waarover het ging. We gingen ervan uit dat je moest meepraten in de structuren die het beleid bepaalden, om dat beleid te veranderen. Ik heb het steeds moeilijk gehad met mensen binnen de milieubeweging die zich zomaar afzetten tegen de politiek op zich".

MILIEUBEWEGING DEINT UIT

Daar waar de milieubeweging aanvankelijk nogal alleen stond in haar eisenpakket, doken geleidelijk ook een aantal 'objektieve' bondgenoten op. Vakbonden en socio-kulturele organisaties bijvoorbeeld. Anno '95 slaan arbeiders- en milieubeweging meer en meer de handen in elkaar. Een identieke situatie als 20 jaar geleden? "Wij konden in de Vlaamse Ardennen met onze aktie tegen de A9 alvast op weinig sympathie rekenen vanuit de arbeidersbeweging", vindt Ulrich Libbrecht. "Geïnspireerd door de 'peptalk' van hun politieke stromannen, dachten ACV en ABVV alleen in termen van tewerkstelling". De vakbonden konden zich in een aantal gevallen best terugvinden in een beleid dat zoveel mogelijk industriezones zo dicht mogelijk bij de mensen wilde inplanten? Guido Van Steenberghe ziet het ietwat anders: "Je mag niet vergeten dat de vakbonden begin jaren '70 met heel andere thema's bezig waren. Het was voor hen niet

Ulrich Libbrecht: "Eigenlijk moet ik toegeven dat ik na al die jaren toch niet helemaal tevreden ben over het resultaat dat de Vlaamse milieubeweging tot op vandaag boekte. Ik had er meer van verwacht..." (foto Carlos Versieren)

makkelijk zich in te leven in onze denkwereld. Desalniettemin is men toch vrij snel tot het besef gekomen dat arbeid en milieu onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn". Socio-kulturele organisaties hadden dan weer vrijwel onmiddellijk oog en oor voor de ontluikende milieubeweging in Vlaanderen. Zo speelde het Davidsfonds een actieve rol in het protest tegen de A9 en de E10. "De bescherming van het leefmilieu was voor zo'n organisatie een prima onderwerp om een vormingsavond mee te vullen", vertelt Ulrich Libbrecht. "Vooral als je je verhaal dan nog wat kon kleuren met voorbeelden van akties die we hadden gevoerd, had je het publiek zo op de hand".

KRANT EN TV ALS BONDGENOOT

Ook voor de regionale en nationale media was de milieubeweging begin jaren '70 een pas aangeboorde nieuwsbron. Vaak werden lokale en regionale kranten gebruikt om problemen aan te kaarten of mensen te mobiliseren mee te doen aan een of andere aktie. "We probeerden onze communicatie zo goed mogelijk te verzorgen. Op een originele manier probeerden we mensen warm te maken voor de akties waarmee we bezig waren", lacht Guido Van Steenberghe. "Ik herinner me hoe we ooit eens Sinterklaas tijdens de rust van een belangrijke voetbalwedstrijd het veld lieten opdraven. Er werden honderden ballonnetjes uitgedeeld waar een kaartje aan vast-

hing 'Geen E10 door Peerdsbos'. Na de match zag je overal vaders met hun kinderen en ballon aan de hand, huiswaarts gaan. Op maandagmorgen haalde onze aktie zowat alle kranten". Ook de televisie speelde een rol in het toenemend milieubesef van de Vlaamse burger. Programma's als 'SOS Natuur' of 'Plant een Boom' haalden stevast hoge kijkcijfers. "De eerste akties die we voerden, waren vanzelfsprekend gesneden brood voor de regionale kranten", weet Ulrich Libbrecht. "Gaandeweg werd ook de faktor sensatie steeds belangrijker. Maar hoedanoek, voor de meeste politici was het toch steeds een verrassing dat we onze standpunten zo makkelijk in de pers konden ventileren. Dat waren ze duidelijk niet gewoon".

BBL-STEUN BLIJFT ESSENTIEEL

In de begintagen van de milieubeweging onderhielden lokale en regionale aktiecomitees vrij nauwe kontakten met elkaar. Een aantal ervan stierf een stille dood, andere zochten nieuwe uitdagingen en groeiden uit tot stevig uitgebouwde milieuverenigingen. Ulrich Libbrecht vond die onderlinge samenwerking bijzonder belangrijk: "Je kon ervaringen uitwisselen, elkaar argumenten aanreiken en steunen wanneer het even wat moeilijker ging". En hoe stonden de prille milieu-organisaties tegenover Bond Beter Leefmilieu - Inter Environnement als Belgische koepel van die toch wel Vlaamse milieubeweging? "Alhoewel we vaak de indruk hadden dat BBL als koepel niet zo sterk stond, hielden we toch de beste kontakten. BBL heeft in die begintagen zeker een belangrijke, ondersteunende rol gespeeld. Wellicht is het door die prille akties én de dynamiek van die lokale en regionale milieuverenigingen, dat BBL enkele jaren later ook de overheid 'au sérieux' werd genomen", meent Ulrich Libbrecht. Heeft de milieubeweging anno '95 nog iets van zijn charme van 20 jaar geleden? Of dient de pionier-milieu-aktivist zich noodgewongen te beperken tot verzachtende melancholie? "In geen geval", vindt Guido Van Steenberghe. "Ik stel vast dat er vandaag opnieuw heel wat leeft op lokaal vlak. Het komt er alleen op aan dat BBL als koepel van de milieubeweging uit die interessante diversiteit een aantal thema's pikt die gezamenlijk én lokaal kunnen worden aangepakt".

Piet Decoster

GUST FEYEN NIEUWE VOORZITTER BBL

De algemene vergadering van de Bond Beter Leefmilieu (BBL) stelde op dinsdag 7 maart een nieuwe Raad van Beheer samen. De opdracht van de leden duurt drie jaar. De Bond nam afscheid van Luc Hens, voorzitter van 1989 tot 1995.

Gust Feyen, 43 jaar en koördinator van Natuurbeschermingsaktie Limburg (NAL), werd verkozen tot nieuwe BBL-voorzitter. Hij verdiende zijn eerste milieusporen in de strijd tegen de A24 en draait al langer mee in de beheerraad van BBL. "Samen met die beheerraad, die door het sekretariaat wordt ondersteund in de beleidsmatige voorbereiding van dossiers, wil ik het beleid van Luc Hens in grote lijnen verderzetten", vertelt de kersverse BBL-voorzitter. "Anderzijds wil ik ook nieuwe aksenten leggen in functie van wat ekstern op ons afkomt. Ik zal proberen om het voeren van aktie, overleg en de terugkoppeling naar de aangesloten lidverenigingen zo goed mogelijk op elkaar af te stellen".

Verder bestaat het dagelijks bestuur van BBL uit Christiaan Van Hoorebeke (onder-voorzitter), Jean Awouters (penningmeester) en Paul De Laet (sekretaris).

De nieuwe BBL-voorzitter Gust Feyen pleit voor een beleid van aktie, overleg en terugkoppeling naar de aangesloten lidverenigingen.

BBL-LEDENLIJST ALWEER EEN STUKJE LANGER

De milieubeweging in Vlaanderen weet zich gaandeweg te verzekeren van een steeds breder maatschappelijk draagvlak. Met de Vlaamse Artsen voor het Milieu (VLAM), het Comité Jean-Pain, het Groencomité Sint-Pauwels, de Aktiegroep Bourgoyen-Ossemeersen en de vzw Groen, overkoepelt BBL sinds eind februari maar liefst 114 aangesloten natuur- en milieuverenigingen.

De Vlaamse Artsen voor het Milieu (VLAM) zijn actief op vlak van geluidshinder door luchthavens, dioxineuitstoot van verbrandingsovens en ziekenhuisafval. Hun werkingsgebied strekt zich uit over heel Vlaanderen. Net als het Comité Jean-Pain trouwens. Die vereniging is actief rond alles wat te maken heeft met komposterende informatie, vorming en demonstratie van organische afvalverwerking, de lancering van een Vlaams kompostlabel of voorlichting aan gemeentelijke milieu-ambtenaren zijn slechts enkele van hun aandachtspunten. Het Groencomité Sint-Pauwels is als milieuvereniging dan weer vooral actief rond plaatselijke milieutema's in Sint-Gillis-Waas. En de Aktiegroep Bourgoyen-Ossemeersen ijvert voor de volledige realisatie van het gelijknamige natuurreservaat in Gent. Tenslotte is er ook de vzw Groen uit Brugge. Deze vereniging is niet alleen actief op vlak van groenvoorzieningen, maar voert ook een offensief milieubeleid met aandacht voor ruimtelijke ordening en landschapselementen.

TEMABROCHURE OVER NATUURGEBIED SCHELDE

De Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever vzw presenteerde onlangs een temabrochure over de ekologische waarde van de Schelde ter hoogte van Zwijndrecht en Antwerpen-Linkeroever. Het werd een bijzonder interessante brochure die de natuurlijke waarde van het Scheldegebied nog maar eens in de kijker zet. Bovendien is de brochure, met de recente perikelen rond de uitdieping van de Westerschelde, prangend aktueel. En toont ze als geen ander aan hoe waardevolle natuurgebieden door de geplande uitdieping zo goed als zeker zullen verdwijnen.

De temabrochure bevat een bundeling en verwerking van de beschik-

LEDENBLAD

bare natuurwetenschappelijke onderzoeksgegevens van de laatste jaren. Naast een algemeen beschrijvend gedeelte, vind je er ook een inventarisatie van de broedvogels in terug, worden de belangrijkste pleistervogels besproken en bevat de brochure ook een plantenoverzicht en een visonderzoek. De resultaten geven een duidelijk bewijs van de sterk verhoogde biologische waarde van de Schelde en haar buitendijkse oeverzone.

In de brochure houdt de Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever vzw een pleidooi om de grote terreinverliezen van de voorbije tientallen jaren dringend te restaureren. Overal waar het mogelijk is, moet er een uitbreiding van de schorren- en slikkenzone en de overstroombare valleigebieden komen. Daarvoor worden diverse natuurontwikkelingsprojecten voorgesteld: het landinwaarts verplaatsen van sommige dijken of het afgraven van opgehoogde valleigronden.

Vermits het gebied van Schelde-Dender-Durme door de Vlaamse regering werd geselecteerd als ekologisch impulsgebied, hoopt de Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever vzw met de brochure een positieve impuls te geven aan beleidsmaatregelen die in dat verband op stapel staan.

Inlichtingen: Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever vzw, A. Vermeylenlaan 1/42, 2050 Antwerpen, Tel: 03/219.26.33.

'T UILEKOT GEEFT STRIJD TEGEN N42 NIET OP

Het regionaal milieu- en jongeren-actiecentrum 't Uilekot uit Herzele voert reeds enkele jaren lang actie

tegen de aanleg van de N42 doorheen de gemeente. Volgens Uilekot-bezieler Filip De Bodt brengt de geplande aanleg van de N42 niet alleen natuurgebieden, landbouwgrond en woonkernen in gevaar, de verbetering van het bestaande tracé zou een identieke, én bovendien veel goedkopere, oplossing bieden. Echter, onder druk van een aantal economische en politieke belangen werd vorig jaar toch beslist om het gewestplan Aalst-Ninove-Geraardsbergen-Zottegem te wijzigen. 't Uilekot zette meteen een campagne op poten om zoveel mogelijk bezwaarschriften tegen die gewestplanwijziging in te dienen bij het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen. De oproep van 't Uilekot bleef niet zonder resultaat. Een aantal nationale verenigingen als Bond Beter Leefmilieu (BBL), Greenpeace, VELT, de Bond van Trein-, Tram- en Busgebruikers (BTB) en JNM tekende verzet aan. In totaal werden ongeveer 500 bezwaarschriften ingediend. Of het verzet effectief resultaat zal opleveren, is voorlopig nog de vraag. Momenteel buigen de diverse gemeentebesturen zich over de gewestplanherziening en valt het nog af te wachten welk standpunt de minister van Ruimtelijke Ordening inneemt. Feit is alvast dat 't Uilekot de strijd tegen de N42 niet opgeeft. De milieuvereniging houdt nog een aantal troeven achter de hand.

Inlichtingen: 't Uilekot vzw, Groenlaan 39, 9550 Herzele, Tel. 053/62.64.36., Fax. 053/63.15.29.

INFOBEURS 'EKOLOGISCH EN GEZOND LEVEN'

De Vereniging voor Ekologische Leef- en Teeltwijze (VELT), organiseert ter gelegenheid van 25 jaar VELT West-Vlaanderen een informatiebeurs 'Ecologisch en Gezond Leven'. De beurs wordt georganiseerd op zaterdag 30 september en zondag 1 oktober in het bedrijvent centrum J.G. Dejonckheere in Roeselare. Nog een tijdje wachten dus, maar als je geïnteresseerd bent om met je vereniging op de beurs een stand op te bouwen, dan doe je er wel goed aan om vrij snel de organisatoren te kontaktieren. Bij vorige edities bleek dat de VELT-info-beurs door een zeer gevarieerd maar bijzonder gemotiveerd publiek wordt bezocht. Een inschrijvingsformulier kan je krijgen bij VELT-West-Vlaanderen.

Inlichtingen: VELT-West-Vlaanderen, Groenestraat 525, 8800 Roeselare, Tel. 051/22.22.85.

Milieuvriendelijk investeren wordt nog steeds niet beloond

BEDRIJVEN HOUDEN PLEIDOOI VOOR INVOERING EKOTAKS

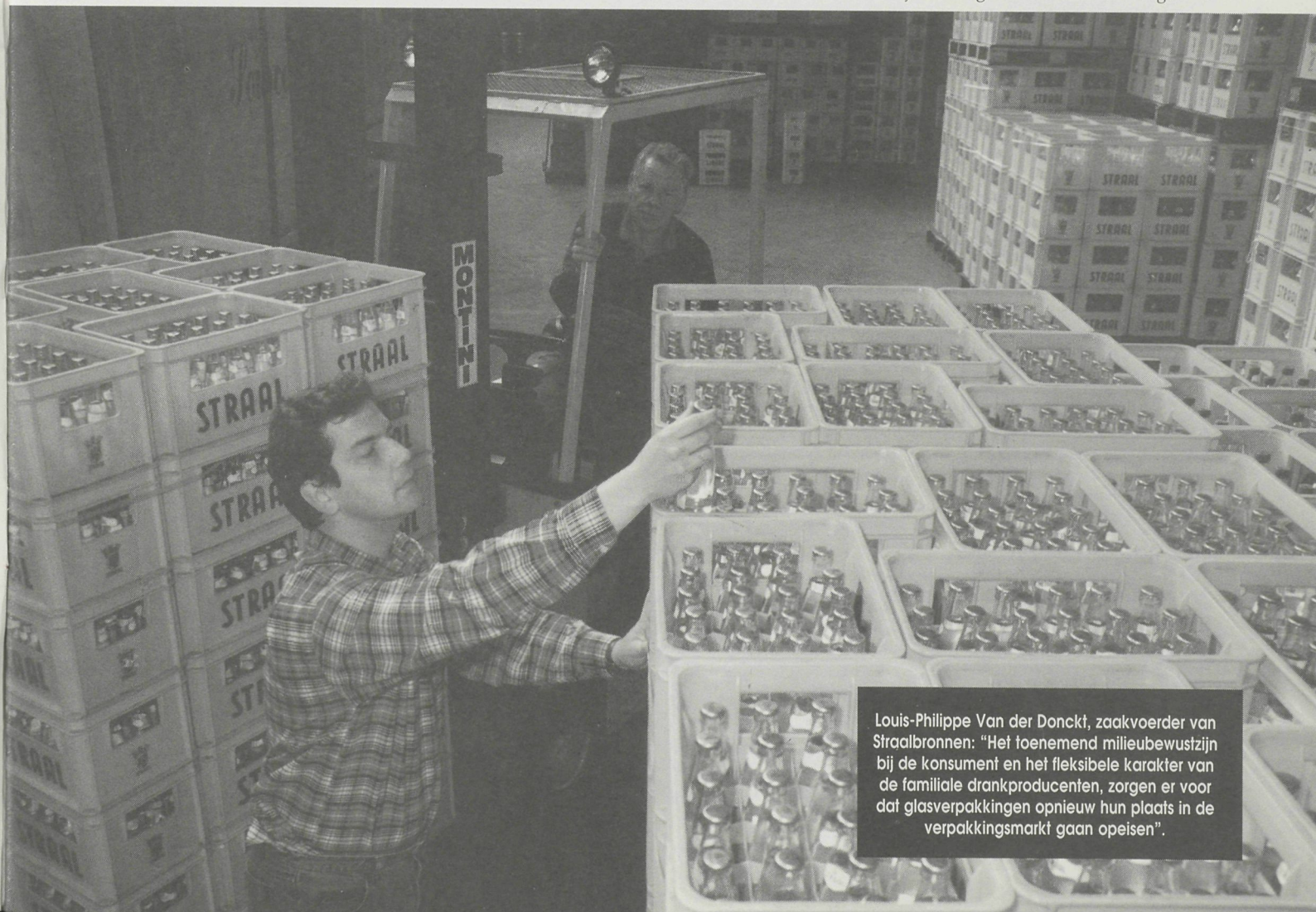
De uitvoering van de ekotakswetgeving zit in het slop. Op 1 april was het net een jaar geleden dat de ekotaks op drankverpakkingen van start moest gaan. Het voortdurend uitstel van de ekotakswetgeving zorgt voor onzekerheid bij de industrie. Bedrijven die de voorbije maanden en jaren investeerden in milieuvriendelijke technologieën, oogstten tot op vandaag geen enkel concurrentieel voordeel. Andere bedrijven stellen geplande investeringen in innovatieve verpakkingswijzen dan weer uit. Kortom, de chaos en de onzekerheid is compleet. De milieubeweging luidde recent samen met enkele drankproducenten de alarmklok.

Met de ekotaks op drankverpakkingen wil de overheid de konsument ertoe aanzetten om minder eenmalige drankverpakkingen mee naar huis te nemen. Door op die eenmalige fles een ekotaks te heffen, wordt het gebruik van de hervulbare, én dus meer milieuvriendelijke fles, gepromoot. Mooie bedoelingen allemaal, die echter bij de grootdistributeurs van drankverpakkingen nogal wat kwaad bloed zette. Met de invoering van de ekotaks zien die immers hun imperium van de milieuvriendelijke wegwerpfles bedreigd. Hun efficiënt

en niet aflatend lobbywerk leverde resultaten op: alhoewel de ekotaks normaal op 1 april '94 van kracht moest gaan, werd tot twee maal toe een 'tijdelijke' vrijstelling gegeven voor producenten die hun dranken in eenmalige flessen verkopen indien ze kunnen bewijzen dat ze aan de eisen van de wet kunnen voldoen tegen 30 december '94.

BEDRIJVEN ZIJN ER KLAAR VOOR

"Nochtans hebben heel wat bedrijven tientallen en honderden miljoenen geïnvesteerd om tegen 1

Louis-Philippe Van der Donckt, zaakvoerder van Straalbronnen: "Het toenemend milieubewustzijn bij de konsument en het flexibele karakter van de familiale drankproducenten, zorgen er voor dat glasverpakkingen opnieuw hun plaats in de verpakkingsmarkt gaan opeisen".

april '94 te voldoen aan de vereisten van de ekotaks-wet", vertelt BBL-afvalspecialiste Ingrid Pauwels. "Ze hebben terecht gekozen voor een creatieve, innovatieve én milieuvriendelijke manier van produceren. Door het uitstel van de ekotaks worden ze echter afgestraft. Bedrijven zoals Coca-Cola, die daarentegen zwaar ageerden tegen de invoering van de ekotaks, krijgen door het voortdurend uitstel het gelijk aan hun kant". Een spijtige zaak voor diegenen die zich konstruktief inzetten en de wet, zoals het hoort, wél naleven. Sunco, de derde grootste frisdrankproducent in België, investeerde zo'n 450 miljoen in nieuwe hervullijnen en zo'n 500 miljoen in nieuwe flessen en kratten. Krattenproducent DW Plastics investeerde 60 tot 70 miljoen in nieuwe matrijzen voor kratten. En wat te denken van Ice-Tea, Seven-Up, Spadel, Chaudfontaine, Interbrew, Topbronnen, St-Léger en zelfs Coca-Cola die ondertussen ook volledig klaar zijn om aan de vereisten van de ekotakswet te voldoen? Het argument, vooral vanuit de richting van de grootdistributeurs, dat de industrie niet klaar is om tegemoet te komen aan de ekotaks, wordt hiermee alvast in één ruk van de tafel geveegd.

GLASFLES IN DE LIJT

Ook een hele reeks familiale brouwerijen, frisdrankproducenten en melkhandelaars verpakken nog steeds in hervulbare flessen. Toen de wegwerpverpakking in de jaren '70 de markt veroverde, bleven zij vaak om financiële redenen geloven in glasverpakkingen. Een korrekte toepassing van de ekotaks zou deze bedrijven meer dan ooit een duw in de rug zijn. "De ekotaks zou de toekomst in onze sektor veilig kunnen stellen", beweert Louis-Philippe Van der Donckt, zaakvoerder van Straalbronnen, een familiebedrijf dat zich als lokale producent van bronwaters en frisdranken weet te positioneren binnen de markt van niet-alkoholische dranken. "Tien jaar geleden was de glasverpakking een sombere toekomst voorspeld. Het toenemend milieubewustzijn bij de konsument en het fleksibele karakter van onze kleinschalige aanpak, zorgen er echter voor dat glasverpakkingen opnieuw hun plaats in de verpakkingmarkt gaan opeisen".

Net als de meeste andere familiale drankproducenten, ziet Straalbronnen de toekomst hoopvol tegemoet. Toch hebben de familiale drankproducenten het moeilijk om hun argumenten gehoor te laten vinden bij de ekotakskommissie. Het is een ongelijke strijd, vooral omdat die familiale drankproducenten nog teveel versnipperd zijn.

DE LOGIKA OP ZIJN KOP

Dat kan in ieder geval niet worden gezegd van de grootdistributeurs, verenigd in de Federatie van Distributeurs (FEDIS) en het Koninklijk Verbond van de Industrie van Waters en Frisdranken (VIWF). Die federaties hebben voor al hun aangesloten leden een vrijstelling van de ekotaks aangevraagd. Individuele producenten en invoerders die niet bij die federaties aangesloten zijn, zoals een aantal bedrijven of invoerders die uitsluitend hervulbare flessen op de markt brengen, werden niet op de hoogte gebracht van de praktische werking of verplichtingen van de ekotakswetgeving. En dat zijn er nogal wat. "Zo bepaalden de bevoegde administraties van Financiën en Economische Zaken dat alle bedrijven, dus ook diegene die hervulbare verpakkingen produceren en verkopen, een vrijstelling moeten aanvragen", vertelt BBL-beleidsmedewerkster Ingrid Pauwels. "Dat druist uiteraard in tegen iedere logika van de ekotaks die hervulbare flessen sowieso vrijstelt van ekotaks. Vragen ze geen vrijstelling aan, dan krijgen ze misschien een boete aangemeerd. Dat is zonder meer een wraakroepende situatie".

WIE KAN NOG VOLGEN?

Dat is ook de mening van Jos Abts,

invoerder voor de Benelux van de glazen flessen met statiegeld van Tönissteiner. Hij loopt het risico aan te kijken tegen een boete van om en bij de 100 miljoen frank, gewoon omdat hij voor Tönissteiner geen vrijstelling had aangevraagd. "Maar dat leek ons helemaal overbodig", vertelt hij ons verbauwereerd. "Tönissteiner wordt verkocht in herbruikbare flessen met statiegeld, dus zijn we sowieso vrijgesteld van ekotaks". De boete betekent voor het bedrijf in ieder geval een financiële ramp. Jos Abts hoopt alsnog eraan te ontsnappen maar is toch niet mals in zijn oordeel over de ekotaks: "We hebben de indruk dat de ekotakswet steeds maar wordt uitgesteld, maar dan wel voor de verkeerde bedrijven. De ekotaks moet in essentie de verpakking van het produkt treffen, niet de inhoud ervan. En daar zit het op dit ogenblik grondig fout. Op dit ogenblik weet de konsument niet welke prijs hij betaalt voor een wegwerpverpakking. Dat zou veel duidelijker moeten gemaakt worden".

MELKVENTERS ZIEN HET ZITTEN

En ook de melkhandelaars, die tot begin de jaren '70 van deur tot deur gingen met 'kruik en pint', hadden zich wel wat anders voorgesteld van de ekotakswetgeving. Door de verschuiving van glazen melkflessen naar zuivelprodukten in plastic- en brikverpakkingen, dienden steeds meer melkventers hun bestelwagen noodgedwongen in de garage te laten staan. De bestelronde van de melkventer werd steeds korter. Milieu-onvriendelijke zuivelverpakkingen genoten de voorkeur van de konsument. "Tot bekend werd dat een ekotaks zou worden geheven op verpak-

kingen die onvoldoende herbruikt en gerecycled konden worden", vertelt Frans Van Opstal, voorzitter van de Verenigde Melkhandelaars van Brabant, Antwerpen en Limburg. "Dat was voor heel wat melkventers een stimulans om er met nieuwe moed tegenaan te gaan". En of ze dat deden: er werden niet alleen investeringen gedaan in nieuwe en betere bestelwagens, er werd ook werk gemaakt van promotionele akties die het milieuvriendelijke karakter van zuivelprodukten in retourverpakkingen in de verf zetten. "Of wat te denken van slogans als 'De klant is koning, de fles is een bekroning, het milieu is onze hals'".

FOST PLUS: DE BALLON DOORPRIKT

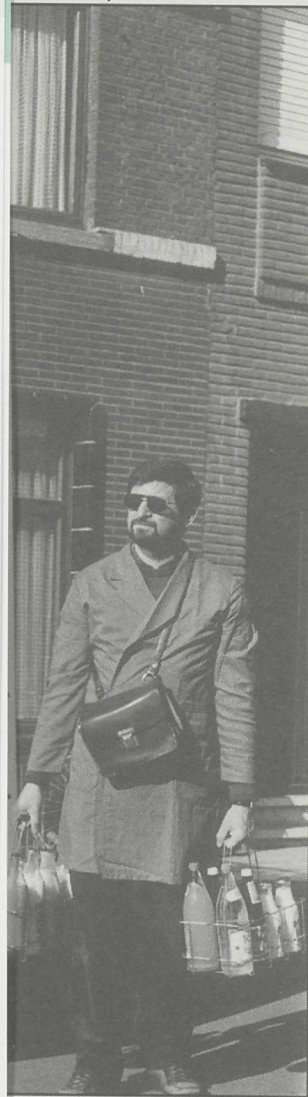
De industrie heeft het nooit erg begrepen op de ekotaks. Van bij het prille begin van de ekotakswetgeving gaf het bedrijfsleven te kennen dat ze zich niet zouden neerleggen bij deze wet. Maar, om de kritiek wat aanvaardbaarder te maken, werd een alternatief inzamel- en verwerkingsinitiatief uitgewerkt: Fost Plus. Met het systeem wil de industrie de inzameling en de verwerking van hun verpakkingsafval zelf regelen.

Fost Plus is er in amper 2 jaar tijd in geslaagd het afvalbeleid van de overheid grondig mee te beïnvloeden. Bedoeling is in

van een ekotaks. In realiteit gaat het echter om een heel beperkte vrijstelling, tot 30 juni '95, en alleen voor het recyclagepercentage dat men moet behalen volgens de ekotakswet. Het absurde is dat Fost Plus niet rendabel kan werken bij de invoering van de ekotaks: als alle drankverpakkingen hervulbaar zijn, dan kan Fost Plus hoofdzakelijk nog kunststoffolies en vaak besmeurde restplastic zoals botervlootjes inzamelen die nauwelijks te recycleren zijn. Om Fost Plus op een rendabele manier te laten werken moet eerst afval geproduceerd worden. Bij Fost Plus kost een beurt dus geld. En die kosten worden doorgevoerd naar de konsument. Fost Plus is dus eigenlijk niks anders dan een doekje tegen het bloeden. De milieubeweging kan Fost Plus niet aanvaarden. Het is een aanvulling bij een doorgevoerde preventie- en hergebruiksbeleid.

Sparen is kleur bekennen.

echte zaak. Nochtans ontbreekt het niet om de milieuvriendelijke karakter te Frans Geys)

Triodos Bank

U W B A N K , U I T P R I N C I P E

MILIEURAMA
4 / 1995

april '94 te voldoen aan de vereisten van de ekotaks-wet", vertelt BBL-afvalspecialiste Ingrid Pauwels. "Ze hebben terecht gekozen voor een creatieve, innovatieve én milieuvriendelijke manier van produceren. Door het uitstel van de ekotaks worden ze echter afgestraft. Bedrijven zoals Coca-Cola, die daarentegen zwaar ageerden tegen de invoering van de ekotaks, krijgen door het voortdurend uitstel het gelijk aan hun kant". Een spijtige zaak voor diegenen die zich konstruktief inzetten en de wet, zoals het hoort, wél naleven. Sunco, de derde grootste frisdrankproducent in België, investeerde 450 miljoen in nieuwe herverpakkingen en zo'n 500 miljoen in nieuwe flessen en kratten. Krattenproducent DW Plastics investeerde 60 miljoen in nieuwe matrijzen voor kratten. En wat te denken van Tea, Seven-Up, Spadel, Chataine, Interbrew, Topbronner en zelfs Coca-Cola die ook volledig klaar zijn met de vereisten van de ekotaks voldoen? Het argument, vanuit de richting van de grote producenten, dat de industrie niet om tegemoet te komen aan de ekotaks, wordt hiermee alvast afgeveegd.

GLASFLES IN DE LIFT
Ook een hele reeks familiebedrijven, frisdrankproducenten, melkhandelaars, verpakkingsmaatschappijen, steeds in hervulbare flessen, de wegwerpverpakking in 1970 de markt veroverde, bleef vaak om financiële redenen in glasverpakkingen. Een toepassing van de ekotaks zal bedrijven meer dan ooit een de rug zijn. "De ekotaks zal de toekomst in onze sektor veilig kunnen maken", beweert Louis-Philippe Donckt, zaakvoerder van Bronnen, een familiebedrijf als lokale producent van bronnen en frisdranken weet te posities binnen de markt van niet-alcoholische dranken. "Tien jaar geleden was de glasverpakking een sombere voorspeld. Het toenemend bewustzijn bij de consumenten, de flexibele karakter van onze huidige aanpak, zorgen er echter voor dat glasverpakkingen opnieuw hun plaats in de verpakkingsmarkt gaan o

Uw spaargeld kan de ellende vergroten...

Uw spaargeld slaapt niet. U verwacht dat uw geld rendeert. Daarom moet elke bank uw geld investeren in winstgevende projecten. Wat die projecten zijn, daar hebt u meestal het raden naar.

...of de ellende bestrijden.

Het beleggingsbeleid van Triodos Bank is **ondubbelzinnig**. Triodos Bank **investeert niet** in de atoom- en wapenindustrie, **niet** in bedrijven die het milieu vervuilen of hun producten op dieren uittesten, **niet** in prestigieuze bouwprojecten die het sociale leven ontregelen en **niet** in landen die de mensenrechten met voeten treden.

Triodos Bank **financiert alleen** projecten en ondernemingen met **een duidelijke meerwaarde voor mens, cultuur en milieu**.

Triodos **Bank**

UW BANK, UIT PRINCIPE

De industrie heeft het nooit erg begrepen op de ekotaks. Van bij het prille begin van de ekotakswetgeving gaf het bedrijfsleven te kennen dat ze zich niet zouden neerleggen bij deze wet. Maar, om de kritiek wat aanvaardbaarder te maken, werd een alternatief inzamel- en verwerkingsinitiatief uitgewerkt: Fost Plus. Met het systeem wil de industrie de inzameling en de verwerking van hun verpakkingsafval zelf regelen.

van een ekotaks. In realiteit gaat het echter om een heel beperkte vrijstelling, tot 30 juni '95, en alleen voor het recyclagepercentage dat men moet behalen volgens de ekotakswet. Het absurde is dat Fost Plus niet rendabel kan werken bij de invoering van de ekotaks: als alle drankverpakkingen hervulbaar zijn, dan kan Fost Plus hoofdzakelijk nog kunststoffolies en vaak besmeurde restplastiek zoals botervlootjes inzamelen die nauwelijks te recycleren zijn. Om Fost Plus op een rendabele manier te laten werken, moet eerst afval geproduceerd worden. Dit sluiten bij Fost Plus kost een behoorlijk bedrag in. Het is dus eigenlijk niks anders dan een milieudoekje tegen het bloeden. Het is dus een aanvulling bij een doorgevoerd eventie- en hergebruiksbeleid.

A black and white photograph of a man with a beard and sunglasses, wearing a trench coat, walking past a brick building. He is carrying a shoulder bag and two wire baskets filled with glass bottles.

A N T W O O R D K A A R T

Ja, ik wens meer inlichtingen over sparen en beleggen bij Triodos Bank. Stuur mij een volledig informatie-pakket.

[illegible][illegible][illegible]

Telefon:

--	--	--	--	--	--	--

m / v

--	--	--	--	--	--	--

☐ Bezorg me ook een lijst met de adressen van jullie agenten.

april '94 te voldoen aan de vereisten van de ekotaks-wet", vertelt BBL-afvalspecialiste Ingrid Pauwels. "Ze hebben terecht gekozen voor een creatieve, innovatieve én milieuvriendelijke manier van produceren. Door het uitstel van de ekotaks worden ze echter afgestraft. Bedrijven zoals Coca-Cola, die daarentegen zwaar ageerden tegen de invoering van de ekotaks, krijgen door het voortdurend uitstel het gelijk aan hun kant". Een spijtige zaak voor diegenen die zich konstruktief inzetten en de wet, zoals het hoort wél naleven. Sunco, de derde grootste frisdrankproducent in België, investeerde 450 miljoen in nieuwe flessen en zo'n 500 miljoen in nieuwe kratten. Kratter en DW Plastics investeerden ook miljoenen in nieuwe materialen voor kratten. En wat te denken van Tea, Seven-Up, Spadel, taine, Interbrew, Topbroer en zelfs Coca-Cola die nu ook volledig klaar zijn voor de vereisten van de ekotaks? Het argument, dat de industrie nu om tegemoet te komen aan de ekotaks, wordt hiermee afgeruk van de tafel geveegd.

GLASFLES IN DE LUCHT

Ook een hele reeks familiebedrijven, frisdrankproducenten, melkhandelaars verpakken steeds in hervulbare flessen en de wegwerpverpakking. In 1970 de markt veroverde de glasverpakking vaak om financiële redenen. En nu de toepassing van de ekotaks bedrijven meer dan ooit de rug zijn. "De ekotaks komt in onze sektor veilig", beweert Louis-Philippe Donckt, zaakvoerder van de Vlaamse bronnen, een familiebedrijf dat als lokale producent van frisdranken weet te concurreren binnen de markt van niche dranken. "Tien jaar geleden werd de glasverpakking een somber voorspeld. Het toenemende bewustzijn bij de consument en de flexibele karakter van onze aanpak, zorgen er echter voor dat glasverpakkingen opnieuw in de verpakkingsmarkt ga-

sparen is
kleur
bekennen.

Triodos Bank
Voskenslaan 107
9000 Gent

PORT BETAALD DOOR GEADRESSEERDE

kingen die onvoldoende herbruikt en gerecycleerd konden worden", vertelt Frans Van Opstal, voorzitter van de Verenigde Melkhandelaars van Brabant, Antwerpen en Limburg. "Dat was voor heel wat melkventers een stimulans om er met nieuwe moed tegenaan te gaan". En of ze dat deden: er werden niet alleen investeringen gedaan in nieuwe en betere bestelwagens, er werd ook werk gemaakt van promotionele akties die het milieuvriendelijke karakter van zuivelprodukten in retourverpakkingen in de verf zetten. "Of wat te denken van slogans als 'De klant is koning, de fles is een bekroning, beter milieu is uw beloning' die op de bestelwagens van onze melkventers werden aangebracht", aldus Frans Van Opstal.

KANS OP WERK BENUTTEN

Maar ook hier hetzelfde verhaal. Ook hier is een blijvend uitstel van de ekotakswetgeving een belemmering voor meer verkoop. "Je krijgt inderdaad steeds hetzelfde te horen", beaamt Ingrid Pauwels. "Het overgrote deel van de bedrijven is wel degelijk klaar om te voldoen aan de vereisten van de ekotakswet. Maar vooral de grootdistributie blijft dwars liggen. Er wordt ook enorm gelobbyd door Fost Plus om alle bedrijven die bij hen zijn aangesloten, vrij te stellen van een ekotaks. Met als gevolg dat investeringen worden af- of uitgesteld en heel wat tewerkstellingskansen worden gemist". Voor de milieubeweging is het duidelijk dat de overheid dringend een signaal moet geven aan alle betrokken sectoren dat de ekotaks wel degelijk in ongewijzigde vorm van start gaat. Echter, nadat het nog maar van februari geleden was dat de ekotaks werd uitgesteld tot 1 juli, werd eind maart nog maar eens beslist de ekotaks, nu al voor de derde keer, uit te stellen. Oplossingen zoals Fost Plus, waarbij de industrie zelf hun afval gaat inzamelen en verwerken, zijn voor de milieubeweging niets anders dan end-of-the-pipe-benaderingen die alleen dienen om de ekotaks te ontlopen. "Het wordt tijd dat de overheid weer zelf het initiatief in handen, een beleid voert dat gericht is op preventie en zich niet langer laat leiden door een bepaald deel van de industrie", besluit Ingrid Pauwels.

PD

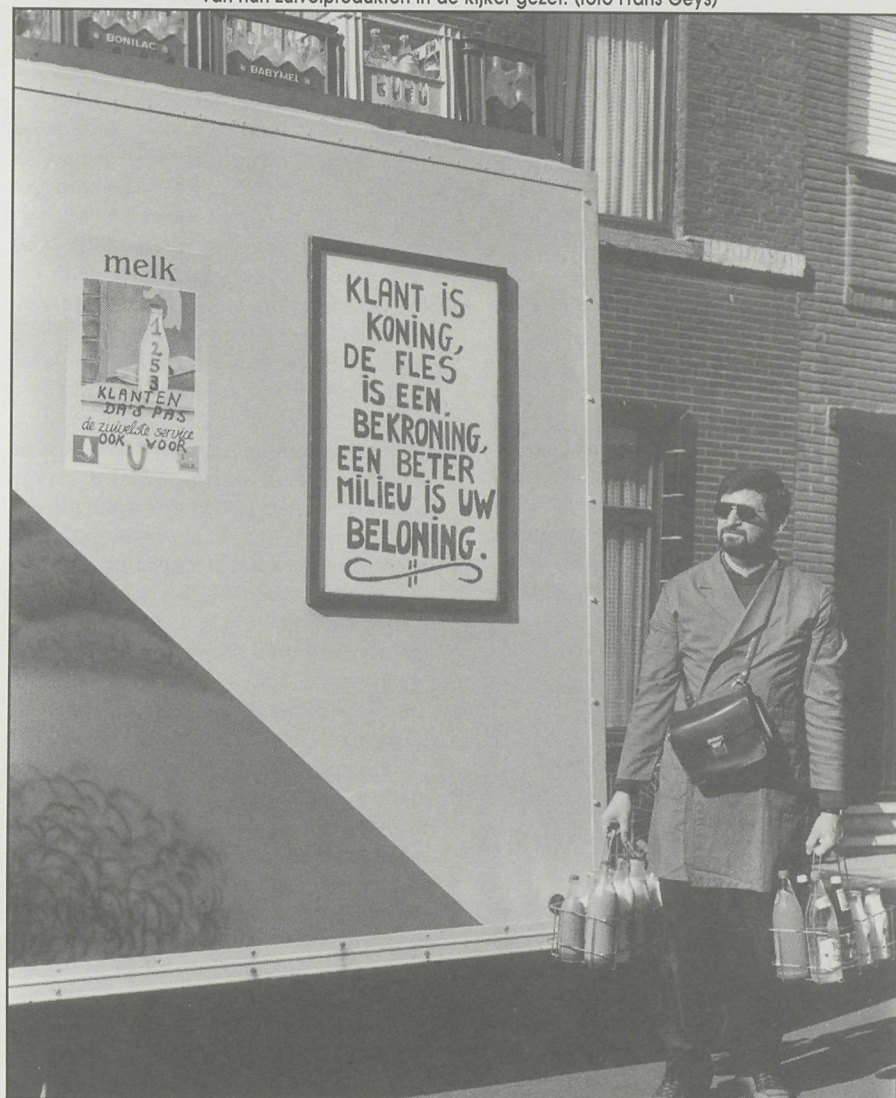
FOST PLUS: DE BALLON DOORPRIKT

De industrie heeft het nooit erg begrepen op de ekotaks. Van bij het prille begin van de ekotakswetgeving gaf het bedrijfsleven te kennen dat ze zich niet zouden neerleggen bij deze wet. Maar, om de kritiek wat aanvaardbaar te maken, werd een alternatief inzamel- en verwerkingsinitiatief uitgewerkt: Fost Plus. Met het systeem wil de industrie de inzameling en de verwerking van hun verpakkingsafval zelf regelen.

Fost Plus is er in amper 2 jaar tijd in geslaagd het afvalbeleid van de overheid grondig mee te bepalen. Bedoeling is in eerste instantie de invoering van de ekotaks zo lang mogelijk uit te stellen en de bepalingen van de wet zoveel mogelijk af te zwakken. Tot die uiteindelijk wordt opgedoekt. Fost Plus verkoopt zijn hele boodschap bovendien ook op een heel handige manier: bedrijven krijgen brieven met de vermelding dat, wanneer ze aansluiten bij Fost Plus, vrijgesteld worden

van een ekotaks. In realiteit gaat het echter om een heel beperkte vrijstelling, tot 30 juni '95, en alleen voor het recyclepercentage dat men moet behalen volgens de ekotakswet. Het absurde is dat Fost Plus niet rendabel kan werken bij de invoering van de ekotaks: als alle drankverpakkingen hervulbaar zijn, dan kan Fost Plus hoofdzakelijk nog kunststoffolies en vaak besmeurde restplastic zoals botervlootjes inzamelen die nauwelijks te recycleren zijn. Om Fost Plus op een rendabele manier te laten werken, moet eerst afval geproduceerd worden. Aansluiten bij Fost Plus kost een bedrijf trouwens geld. En die kosten worden doorgerekend naar de konsument. Fost Plus is dus eigenlijk niks anders dan een schamel doekje tegen het bloeden. Voor de milieubeweging kan Fost Plus alleen als een aanvulling bij een doorgevoerde preventie- en hergebruiksbeleid.

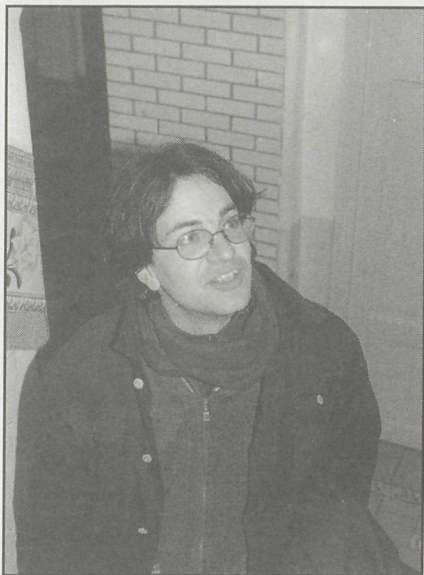
Ook voor de melkventers betekent het uitstel van de ekotaks een slechte zaak. Nochtans ontbreekt het heel wat melkventers niet aan creativiteit: op een ludieke manier wordt het milieuvriendelijke karakter van hun zuivelprodukten in de kijker gezet. (foto Frans Geys)

"OVAM EN AQUAFIN ZIJN EIGENLIJK NIET ZO NIEUW ALS WORDT BEWEERD"

Fantasie. Geef toe, daar durft het de doorsnee-milieuaktivist wel eens aan ontbreken. Echter, stel je even voor dat je de kans krijgt om mee te stappen in een geïmproviseerde teletijdmachine. Je stapt binnen, het deurtje gaat dicht, de hendel naar beneden en je wordt teruggeflitst naar het Gent van begin 19de eeuw. Middenin een nauw steegje met een vieze, dampende riool doorheen de kasseien kom je terecht in het tijdperk van de eerste manufakturen, de eerste fabrieksschoorstenen én de eerste vormen van milieuhinder. Dirk Bogaert, docent milieukunde aan de Sociale Hogeschool in Gent, wilde wel eens weten hoe die stedelijke milieuhinder er in die tijd uitzag. En blijkbaar vertoont het Vlaamse milieubeleid anno '95 op meer dan één punt gelijkenissen met dat van 200 jaar geleden...

Dirk Bogaert: "Eigenlijk zijn er heel wat gelijkenissen tussen het milieubeleid in de pre-industriële periode en vandaag. Nu net als toen primeren effectgerichte maatregelen nog teveel op een preventieve aanpak".

In je studie 'Stedelijke milieuhinder in de pre-industriële tijd - 18de en begin 19de eeuw' beschrijf je een aantal vormen van milieuhinder uit de periode voor en tijdens de industriële revolutie. Je komt daarbij tot een aantal interessante gelijkenissen met de huidige situatie. Over welke voorbeelden van milieuhinder heb je het dan?

In de periode na de Middeleeuwen is het, onder anderen, huishoudelijk afval dat voor problemen zorgt. Allerlei soorten afval, etensresten of de inhoud van een nachtemmer bijvoorbeeld werden gewoon door het raam op straat gegooid. Het overgrote deel van die steegjes was niet geplaveid en veranderde dus al gauw in een vieze, smerige slijkpoel. De riool liep in het midden van de straat en was eigenlijk niks anders dan een uit de voegen gebarsten mesthoop. We kunnen het ons nauwelijks voorstellen, maar het gebeurde dat een nietsvermoedende voorbijganger plotseling de inhoud van bijvoorbeeld zo'n nachtemmer over zijn hoofd uitgekieperd kreeg. Dat die daar niet bepaald gelukkig mee was, lijkt me vrij begrijpelijk. Vandaar dat nogal wat klachten in die zin geformuleerd werden. Een

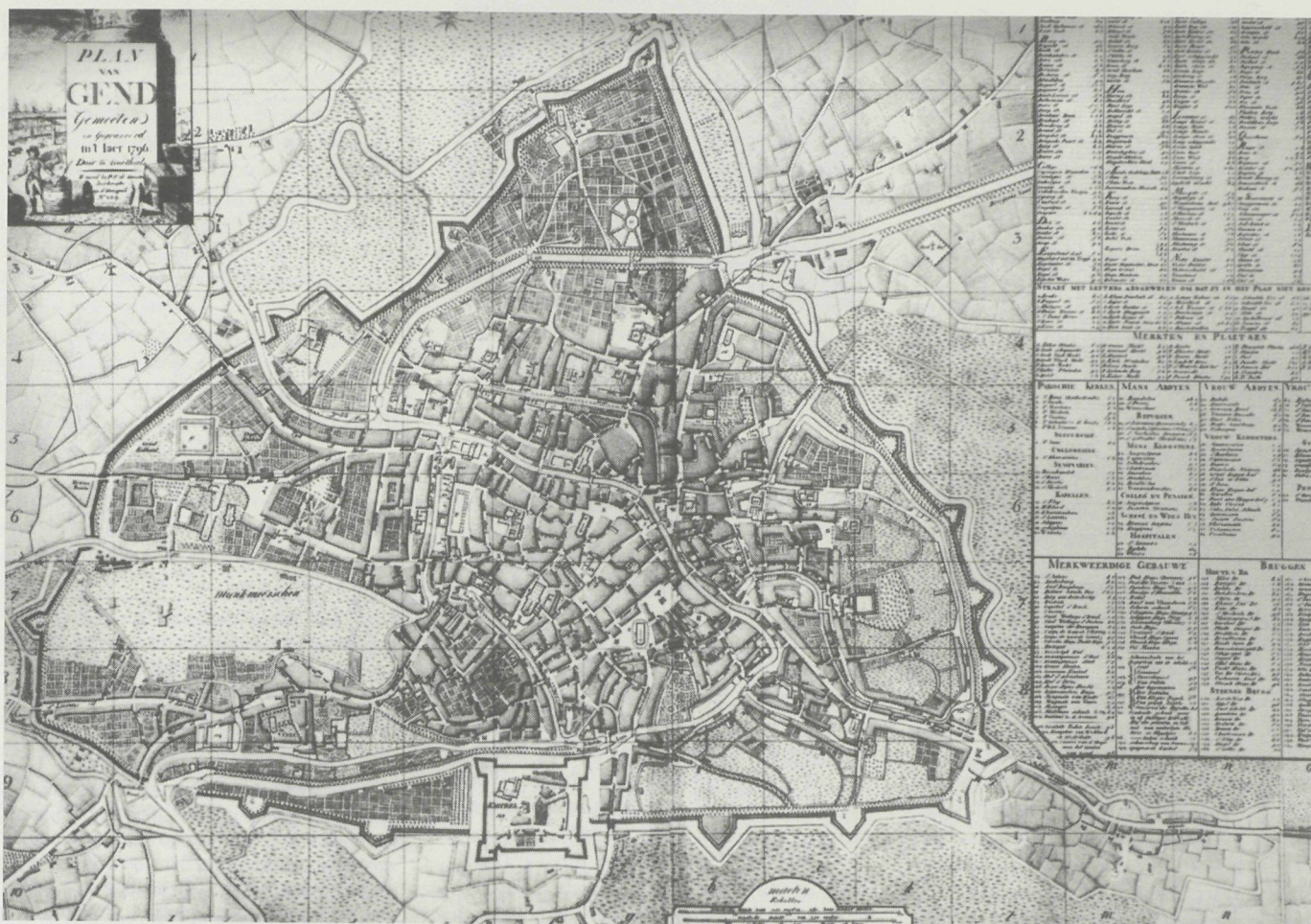
Afbeelding 1 „Soo wie vut zijn veinstere, oft duere worpt eenighe vulcheit, pisse of dier ghelycke op de ghemeene strate daermade hy de voorbyghafnighers bonnette, oft tabbaert, oft ander cleeren vuyl maect, oft bederft," (Bron: De Damhouder, Joos, op. cit., p. 266).

Tot de 18e eeuw was het helemaal geen uitzondering dat afval, etensresten of de inhoud van een nachtemmer zonder blikken of blozen door deuren of ramen werden gekieperd. Zoals uit deze illustratie uit het boek van P. Poulussen 'Van burenlust tot milieuhinder. Het stedelijk leefmilieu, 1500-1800' blijkt, waren toevallige voorbijgangers niet onverdeeld gelukkig toen ze een en ander over zich heen kregen. (Illustratie stadsarchief Antwerpen)

aantal ervan werd opgevolgd, andere dan weer niet. Meteen een eerste parallel met het huidige milieubeleid. Een verschil met vandaag is echter dat we nu te maken hebben met milieuvreemde stoffen. Toen betrof het organisch afval.

Wanneer is men erin geslaagd om dergelijke onsmakelijke gebruiken te reglementeren?

Midden 18de eeuw kan je eigenlijk voor het eerst spreken van een echte gezondheidspolitiek die zich ondermeer uit in straatreiniging en de inrichting van afgelegen vuilstortplaatsen. Een voorbeeld daarvan is

Op dit stadsplan van Gent uit 1796 is duidelijk te zien dat de stad lange tijd een duidelijk afgebakende entiteit was. Een contrast met de 'stadstaat Vlaanderen' anno 1995. Mocht je deze prent vergelijken met een aktueel stadsplan van Gent, dan zou je merken dat het waternet zo goed als intact is gebleven.

een gebod uit 1737 dat in Gent werd uitgevaardigd en dat het ruimen van vuil opdraagt aan de bewoners. De riolen werden ook verlegd naar de zijkant van de straat, ze werden voorzien van een bedekking en hun aantal werd uitgebreid. Een en ander kan je ook kaderen in de groeiende bekommernis om de publieke gezondheid van de mensen.

BLOKRIJDEN NIET NIEUW

Het klinkt gek, maar in die tijd was er ook al sprake van verkeerschaos?

Inderdaad, de steegjes waren heel nauw en de kwaliteit ervan was abominabel. Er werd volop handel gedreven op straat, het vee liep er zomaar vrij rond en ook de kinderen vonden er een uitgelezen plek om te spelen. Je moest vaak heuse heksetoeren uithalen om met je kar doorheen zo'n straat te geraken en het gebeurde meer dan eens dat je ergens in een file kwam te staan. Bovendien waren die karren vaak overladen. Ook hier kan je dus opvallende gelijkenissen trekken met de hedendaagse toestand. Ook vandaag

probeert men het tonnage van vrachtwagens te beperken, zonder veel succes overigens. Eind 18de eeuw gebeurde dat veel drastischer: het stadsbestuur van Gent bijvoorbeeld vaardigde een maatregel uit waarbij de karren voor de stadspoorten werden gekontroleerd. Karren die te zwaar geladen waren, werden gewoon de toegang tot de stad ontzegd. Dat was goed voor de veiligheid, want een brug begaf het wel eens onder het zware gewicht van zo'n kar, én voor de staat van het wegdek. Om spoorvorming 'avant la lettre' te voorkomen, zeg maar. En ook het blokrijden op de E40 is geen vondst van onze tijd. In 1792 was er in Gent al een zogenaamd 'lussenplan' van kracht dat bepaalde dat koetsen op weg van en naar de schouwburg, men noemde dat toen 'de Comedie', in lijn een uitgestippeld traject moesten volgen.

Was er begin 19de eeuw ook al sprake van industriële milieuhinder?

Er zijn inderdaad tal van klachten bekend van mensen die last hebben van de werking van suikerraffina-

derijen, textiel fabrieken of zout- en zeepziederijen. Die schakelden eind 18de eeuw over van turf op 'houille'-kolen of steenkool en dat zorgde voor rook- of geurhinder en brandgevaar. Zo is er het voorbeeld van een klacht uit 1753 tegen een Gentse zoutziederij. De gebruikte kolen zouden schade berokkenen aan een kantfabriek en aan de kerk. Men heeft het in die klacht over een 'groenen, overvloedighen, filtachtigen rook ofte doom' die gevaar zou opleveren voor mens, dier en gebouwen. De zoutzieders bijten echter van zich af en stellen dat steenkool niet alleen bij manufakturen maar bij iedereen die zich met steenkool verwarmt, voor rook zorgt. Verder verwijst de 'bedrijfsleider' ook naar andere, meer vervuilende industrieën zoals jeneverstokerijen én naar de goede gezondheid van hemzelf en zijn werknemers. De klacht van je afschuiven is dus de boodschap. Ook bierbrouwerijen leverden met het lozen van spoelwater in rivieren een bijdrage tot de milieuverontreiniging, maar merkwaardig genoeg vallen hier geen klachten tegen te noteren.

Economisch belang primeert

Zorgen die klachten ook effectief voor het uitvaardigen van maatregelen om iets aan die hinder te doen? Of blijft een en ander beperkt tot het louter noteren ervan?

Dat kan je niet zo eenduidig stellen. Het is in ieder geval duidelijk dat zeker toen de economische belangen primeerden op het tegengaan van de milieuhinder. Zo was Gent op het einde van de 18de eeuw zo wat hét centrum van de suikerverduur. Van de 28 suikerraffinaderijen in de Zuidelijke Nederlanden, bevonden er zich maar liefst 10 in Gent. Door het lozen van het afvalwater en het uitstoten van rook waren die echter nogal milieubelastend zodat ze zich niet mochten vestigen in de buurt van, bijvoorbeeld, brandewijnstokers. Toch werd door het Gentse stadsbestuur nogal wat door de vingers gezien en kregen die suikerraffinaderijen meestal toch toestemming om uit te breiden. Zo is er het voorbeeld van de raffinaderij Van Goethem die, alhoewel ze gevestigd was in een gebied waar raffinaderijen eigenlijk verboden waren, toch mocht uitbreiden met een tweede stoomketel. Het Gentse stadsbestuur vond het belangrijk om de suikerfabrieken te beschermen 'vermits zij bijdragen tot de uitstraling van de stad, de bloei van de handel en de tewerkstelling van de arbeidersklasse'. Eigenlijk kan je dus stellen dat de maatregelen van de overheid zich vooral richtten naar de partikuliere milieuhinder, zoals bijvoorbeeld het uitkieperen van de vuilniszak op straat, dan wel naar de industriële milieuhinder.

Is het ook niet zo dat, als er al maatregelen werden uitgevaardigd, die eerder effectgericht dan brongericht waren?

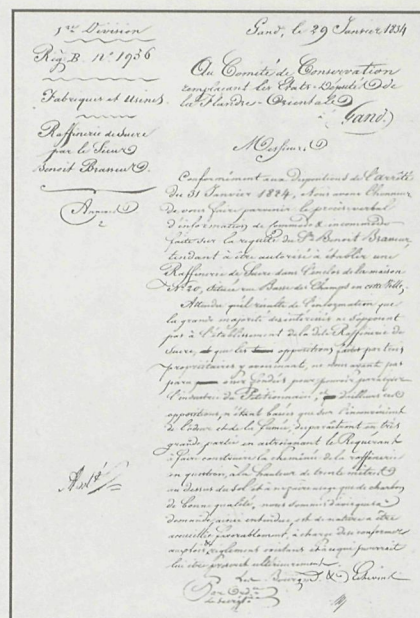
Inderdaad, en ook dat is een frappante gelijkenis met de huidige situatie. Men deed hoofdzakelijk aan symptoombestrijding, bijvoorbeeld door het voeren van een 'lange-schouwen-politiek'. Dat blijkt ondermeer uit een 'magtiging' uit 1828 voor het exploiteren van een suikerraffinaderij aan de Lindekaai in Gent. Die werd verleend onder voorwaarde 'dat het stoomwerktuig van lage drukking zij en de schoorsteen, welke ter hoogte van ten minste acht en twintig ellen boven den grond moet worden gebouwd'. Het resultaat was dat je de hieropvolgende jaren schoorstenen zag opduiken van 50 tot 100 meter.

Uit een zeer klein aantal gevallen merk je ook af en toe een brongerichte aanpak. Zo gebeurde het wel eens dat er voorwaarden werden opgelegd aan de grondstoffen die werden gebruikt in het productieproces. Maar het valt sterk te betwijfelen of de naleving van die ordonnanties ook effectief werd gecontroleerd. Je kan het vergelijken met de wet op de ruimtelijke ordening: ook dat is op zich eigenlijk een goede wet, alleen wordt de naleving ervan nauwelijks gecontroleerd.

SELEKTIEVE INZAMELING AFVAL

Blijkbaar zijn er nog een aantal andere parallellen te trekken met het huidige milieubeleid. Bijvoorbeeld op vlak van afvalinzameling en waterzuivering?

Inderdaad, in de 18de eeuw is er in Gent al sprake van selectieve inzameling. Je had er de zogenaamde 'Moorkinderen' die belast waren met de ophaling van steengruis, bouwafval of mest. En ook ander afval werd afzonderlijk opgehaald. Bovendien werd dat afval ook in vele gevallen herbruikt: het bouwafval werd gebruikt om andere bouwwerken op te trekken en het mest werd ingezet als bodemverbeteraar in gebieden waar er op dat ogenblik een mesttekort was. OVAM heeft dus geen patent op de selectieve inzameling van afval, evenmin als de steeds groeiende groep ekokraten die op IFEST zo graag pretenderen vernieuwend te zijn. En ook Aquafin had in de 19de eeuw al voorlopers toen bijvoorbeeld vlasrotterijen verplicht werden om afzonderlijke grachten te graven, zogenaamde 'stinkerds', waarin men het water na het roten liet bezinken. Of al die maatregelen al dan niet efficiënt waren, is een andere zaak. In ieder geval is het duidelijk dat de 'stin-

In 1834 verleent de Gentse overheid een vergunning op rekwest aan de suikerraffinaderij van Benoît Brasseur en stelt hierbij, wat de klachten betreft: "que les oppositions faites par trois propriétaires avoisinant, ne nous ayant pas paru assez fondées (...) et d'ailleurs ces oppositions, n'étant basées que sur l'inconvénient de l'odeur et de la fumée, disparaîtront en très grande partie en astreignant le Requérent à faire construire la cheminée de la raffinaderie en question, à la hauteur de trente mètres au dessus du sol et à ne faire usage que de charbon de bonne qualité (...)". Naast de 'lange-schouwen-politiek' is dit een voorbeeld van een meer brongerichte aanpak. De suikerraffinaderij werd immers geadviseerd om alleen steenkolen van een zeer goede kwaliteit te gebruiken. (Illustratie stadsarchief Gent)

kerds' op een bepaald moment niet meer werden gebruikt en men gewoon rechtstreeks in de rivieren loosde. Met alle gevolgen voor de waterkwaliteit. Zo zie je maar, ook op vlak van milieubeleid slaagt de mens er blijkbaar niet in de nodige lessen uit het verleden te trekken.

Danny Jacobs
Piet Decoster

DE GESCHIEDENIS LEERT HET ONS...

...HOE MEER WETTEN WE
UITVAARDIGEN OM DE WERELD PROPER
TE HOUDEN... HOE VUILER HIJ WORDT!

TROPISCH REGENWOUD IN ANTWERPSE ZOO

Het regenwoud is één van de boeiendste en rijkste biotopen op onze aarde. Dit stukje aards paradijs werd door ondoordacht menselijk handelen echter al op veel plaatsen drastisch beschadigd. Een bedreiging voor de enorme diversiteit van mensen en planten.

De bedreiging van het regenwoud is echter meer dan een ver van mijn bed show. Iedereen kan zijn steentje bijdragen om dit uniek biotoop in stand te houden.

Zin om voorgoed gecharmeerd te worden door de betoverende wereld van het tropisch regenwoud? Dan moet je beslist eens langslopen in de Antwerpse Zoo. Tot 3 september kan je er gaan kijken naar de fascinerende tentoonstelling 'Insekten en het Tropisch Regenwoud'. De tentoonstelling is opgedeeld in drie afzonderlijke delen en toont op een unieke manier hoe de grootste diergroep ter wereld leeft.

In het Natuurhistorisch Museum word je opgewacht door een reuzegrote rups, de larve van een Japanse Citroenpage. Wat verder leiden indringende oerwoudgeluiden je naar reuzesprinkhanen, wandelende takken en neushoornkevers allerhande. Een en ander is voorzien van een bevattelijke uitleg. Na een verbluffende driedimensionale diashow kan je een fris luchtje happen langsheen het regenwoudpad. Bij iedere stopplaats staan edukatieve panelen opgesteld waarop je op een speelse en interactieve manier alles te weten komt over de bewoners van het regenwoud. Zorg alvast dat je je Regenwoud paspoort op zak hebt! Vind je een korrekt antwoord op de vragen erin, dan maak je kans op één van de vele prijzen. Vanaf 1 mei kan je tenslotte in de serre aan de Egyptische tempel gaan kijken naar de levende insekten zoals ze in de verschillende niches van het regenwoud voorkomen.

De tentoonstelling 'Insekten en het Tropisch Regenwoud' is gratis toegankelijk voor bezoekers van de zoo. Een kaartje voor de zoo kost 400 frank. Kinderen van 3 tot 11 jaar betalen slechts 245 frank. Op Paasmaandag 17 april moet je als volwassene maar 280 frank uit je portefeuille halen. Kinderen komen er dan in voor 175 frank.

Inlichtingen: Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen, Kon. Astridplein 26, 2018 Antwerpen, Tel. 03/231.16.40.

FLITSEN

VLAANDEREN HEEFT ZIJN EERSTE BOSRESERVATEN

In de loop van maart is door minister van leefmilieu De Batselier een eerste reeks van 15 Vlaamse bossen aangewezen als bosreservaat. In totaal gaat het om een oppervlakte van 982 hektaren. Alle betrokken bossen zijn eigendom van het Vlaamse Gewest of de Belgische Staat en werden aangewezen door een adviescommissie van wetenschappers, bosbouwpraktijkmensen en vertegenwoordigers uit plaatselijke natuur- en milieuorganisaties.

Elk bosreservaat krijgt in de nabije toekomst een beheersplan aangemeten. Bedoeling is om het behoud van de flora en de fauna én het ekologisch evenwicht te verzekeren. Afhankelijk van het bostype zal het beheer variëren van nietsdoen tot het toepassen van oude, stilaan in onbruik geraakte beheersvormen zoals hakhout- en middelhoutbeheer. De bosreservaten zullen ook een belangrijke wetenschappelijke functie vervullen. Het wetenschappelijk onderzoek zal zich vooral toespitsen op de studie van de biodiversiteit en op het bestuderen van de spontane processen in het ecosysteem.

Wellicht zal in de nabije toekomst door het ministerie van leefmilieu een tweede reeks van bosreservaten aangeduid worden. Op termijn moet een en ander leiden tot een netwerk van bosreservaten waarin alle Vlaamse bostypes over heel Vlaanderen vertegenwoordigd zijn. Volgens minister De Batselier kan het netwerk een belangrijke rol spelen bij de bewaring van de biodiversiteit van het Vlaamse bosareaal.

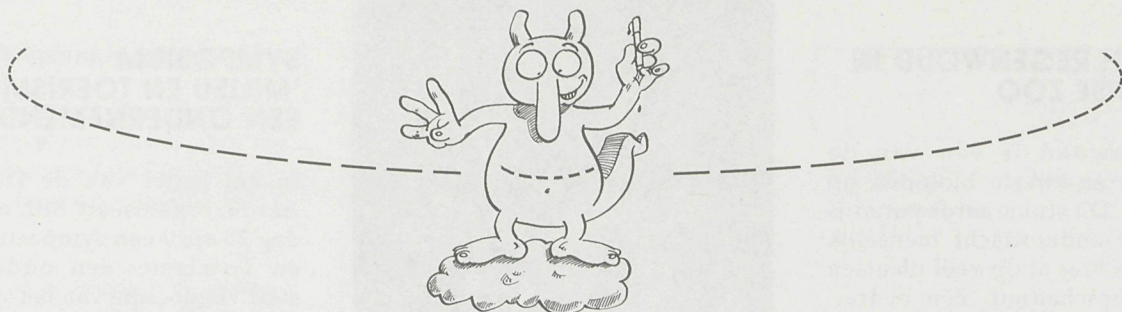
Inlichtingen: Ministerie van Leefmilieu, Jozef II-straat 40, 1040 Brussel, Tel. 02/230.76.76., Fax. 02/230.17.10.

SYMPOSIUM 'MILIEU EN TOERISME: EEN ONDERNEMEND STEL?'

In het kader van de Dag van de Aarde, organiseert BBL op donderdag 20 april een symposium 'Milieu en Toerisme: een ondernemend stel?'. Bedoeling van het symposium is dieper in te gaan op de facetten die de wisselwerking bepalen tussen milieu en toerisme. BBL-beheerder Guido Van Steenberghe kadert in een inleiding een en ander in de activiteiten van BBL tijdens de Dag van de Aarde en het Europees Jaar voor het Natuurbehoud. Just Walter van de Nederlandse Raad voor het Natuurbeheer zoekt daarna een antwoord op de vraag of toerisme eigenlijk niet te ver gaat? Alleen al in Nederland en Vlaanderen gaan jaarlijks twee op drie mensen naar het buitenland. Dat heeft grote gevolgen voor de natuur en het milieu.

Na de pauze geeft BBL-beleidsmedewerker Rik De Baere een overzicht van de toestand in Vlaanderen. Milieu, toerisme en recreatie mogen dan al meermaals rechtover elkaar staan, het kan ook anders. Dat beseft ook het Vlaams Commissariaat Generaal voor Toerisme (VCGT). Alfons Mouling van het VCGT behandelt de mogelijkheden van de toeristische en recreatieve sector om door milieuzorg de belasting op het milieu gericht aan te pakken. Het VCGT schaarde zich eerder al achter de doelstellingen inzake duurzaamheid. Hoe vinden die een vertaling in de dagdagelijkse praktijk?

Na de toespraken worden de activiteiten van de Dag van de Aarde voorgesteld en is er kans tot het stellen van vragen. Voorafgaand aan het symposium is er ook een videokonferentie waarbij door middel van een rechtstreekse videoverbinding een Vlaams panel zal spreken met Amerikaanse deskundigen over de konkrete impact van het toerisme op het leefmilieu. Het symposium gaat door in het American Cultural Center aan de Bolwerksquare in Brussel. Vooraf inschrijven is verplicht. Het aantal plaatsen is beperkt. *Inlichtingen: Bond Beter Leefmilieu, Overwinningssstraat 26, 1060 Brussel, Tel. 02/539.22.17., Fax. 02/539.09.21.*

Frontlijn

Hinderlijke activiteiten in woonzones krijgen vrij spel

"HETZE UITBREIDING EURANTEX TE OUDENAARDE SLECHTS TOP VAN DE VLAAMSE IJSBERG"

In woonzones is in feite alles toegelaten. Nogal wat woonzones hebben dan ook het karakter van een industrieterrein. Uit de talloze dossiers die de Stedebouwacht de afgelopen maanden verzamelde, blijkt dat er heel wat bedrijven operationeel zijn die in vele gevallen overlast veroorzaken. De woonkwaliteit en de leefbaarheid van die woonzones, wordt dan ook meer dan eens ernstig aangetast.

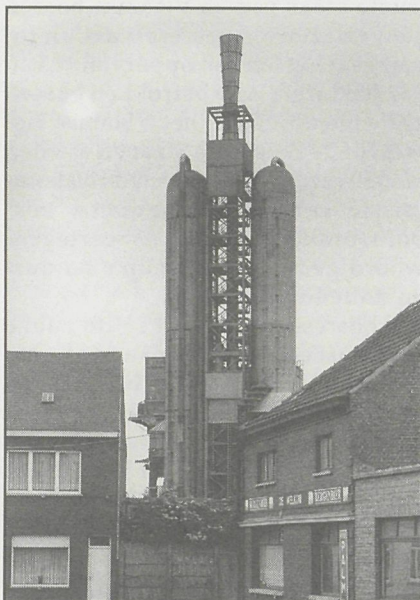
"Het Eurantex-dossier, de omstreken uitbreiding van een textielbedrijf in landschappelijk waardevol landbouwgebied nabij Oudenaarde, is slechts het topje van de ijsberg", zegt Erik Grietens, koördinator van de Stedebouwacht. "In vele gevallen zijn bedrijven gevestigd in het midden van woonzones".

VAGE WETGEVING

In de wetten op de ruimtelijke ordening zijn woongebieden zeer vaag omschreven. Nergens zijn duidelijke criteria vastgesteld die aangeven welke hinderlijke activiteiten mogelijk zijn in woonbuurten en welke niet. Hetzelfde geldt voor de wetgeving op het milieubeleid: ook in Vlaanderen wordt, behoudens enkele uitzonderingen, niet duidelijk gemaakt welke hinderlijke bedrijven in woonbuurten mogen ingeplant worden. Tenslotte is het ook op basis van de rechtsspraak niet mogelijk om éénduidige criteria vast te leggen. Het komt er dus op neer dat in woongebieden zowat alles is toegelaten.

VAN ZONHOVEN TOT GENT

De omvang van het probleem is niet gekend. Statistieken bestaan niet. Bij de Stedebouwacht kwamen wel

Een "naar-huis-lanceerbasis" voor iemand die met een stuk in zijn kraag uit dit kaffee waggelt? Helemaal niet, wél een typevoorbeeld van het zoveelste bedrijf dat in een woonzone als deze eigenlijk niet op zijn plaats is. (foto Frans Geys)

verschillende dossiers binnen waarin deze problematiek aangeklaagd wordt. In Gyverinckhove nabij Veurne is een verfspuiterij ingeplant in een landelijk woongebied. Het veroorzaakt prikkelende geurhinder als gevolg van verf- en vernissprays. Het bedrijf is gelegen op zo'n 30 meter van een kleuterschool. "Dit is in feite een geval dat de problematiek uitstekend illustreert", stelt Grietens. "Andere voorbeelden zijn legio". In Bree en Zonhoven zorgen brouwerijen voor heel wat overlast voor de omliggende woonwijken. Het gaat voornamelijk over geurhinder, maar ook de aan- en afvoer van producten door vrachtwagens zorgt voor de nodige overlast. Vlak naast het Prinsenhof in Gent is een klasse 1-

bedrijf gehuisvest dat grote hoeveelheden giftige en brandbare stoffen opslaat. De opslag en het transport van deze producten veroorzaakt een onaanvaardbaar veiligheidsrisico voor de omliggende woonbuurten.

HERLOKATIE

Of bovenvermelde bedrijven kunnen blijven, moet men bepalen aan de hand van duidelijke criteria. "Het oneigenlijk gebruik van industrieterreinen is onaanvaardbaar. Kantoren kunnen perfect in woonkernen worden ingepast, waardoor op industrieterreinen plaats vrijkomt voor hinderlijke inrichtingen. Premies kunnen ondernemers aansporen tot verhuizen. De sanering van verlaten fabrieken, zoals tevens was opgenomen in de regeringsverklaring, verdient financiële stimulansen", zegt Grietens. De stedebouwacht vraagt dan ook een dringende inventarisatie van alle zone-vreemde bedrijven, het uitvoeren van een herlokalisatiebeleid, de sanering van verlaten bedrijfsruimtes en het opzetten van een integrale milieuzonering naar Nederlands voorbeeld.

Het beleid dient in dit verband ook ondubbelzinnige signalen te geven. "Ondanks de positieve formulering in de regeringsverklaring, stellen we nu vast dat hinderlijke bedrijven in woongebieden door een recente herziening van de wetgeving niet langer hoeven te verhuizen". Hierop worden twee uitzonderingen gemaakt: enkel bedrijven die verplicht zijn een milieueffekten-rapport (MER) of een veiligheidsrapport (VR) op te stellen, moeten weg uit woongebieden. Er zijn echter maar weinig bedrijven die een MER of een VR moeten opmaken.

Danny Jacobs

Frontlijn

NIEUWE PLANNEN DUIKEN OP VOOR GROOTSCHALIGE HUISVUILVERWIJDERING

Met het doven van de huisvuilverbrandingsinstallaties in Ronse en Knokke-Heist wordt de sluitingslijst van het Tweede Afvalstoffenplan (1991-1995) versneld afgewerkt. Preventie en recycling, twee peilers van dit plan, krijgen inmiddels ook stilaan concreet gestalte op het terrein. Desondanks zoeken interkommunales en afvalverwijderaars nog steeds bijkomende, grootschalige verbrandings- en stortcapaciteit voor huishoudelijk afval. Een overzicht.

De problematiek van de huisvuilverbranding is reeds jarenlang een knelpunt in het Vlaamse afvalbeleid. Uit rapporten van het Bestuur Milieuspektie uit 1992 bleek dat de 18 verbrandingsovens op Vlaams grondgebied hoge hoeveelheden dioxines uitstootten. Ook aan de wettelijke verplichte parameters werd vrijwel nergens voldaan. Door de sluiting van de installaties te Heist o/d Berg, Izegem en Sta-broeek en door de optimalisatie van het stookgedrag bij de ovens van Edegem, Gent, Lokeren en Eeklo, daalde de dioxine-uitstoot voor de 15 overige ovens met 53% in 1994. In verdere uitvoering van het Afvalstoffenplan doofde begin 1995 ook in Melsele de huisvuilverbrandingsoven. Aktie en juridische stappen van Greenpeace en BBL leidden tenslotte tot het vroegtijdige sluiten van de installaties te Knokke-Heist en Ronse.

PREVENTIE EN RECYKLAGE

De sluiting van de oven te Ronse be-

tekent een belangrijke precedent in de strijd van de Vlaamse milieubeweging om de verbranding van huishoudelijk afval in Vlaanderen af te bouwen. Ook de overheid is inmiddels gewonnen voor het uitwerken van een gedegen afvalbeleid, gebaseerd op preventie en recycling, tevens de twee prioritaire peilers van het dit jaar aflopend Tweede Afvalstoffenplan. Gemeenten spelen hierin een krusiale rol. "Vooral inzake de kompostering van groente-, fruit- en tuinafval (GFT) en de gescheiden inzameling van papier kunnen gemeenten op korte termijn konkrete initiatieven nemen om het gewicht van de afvalzak significant te verminderen", vertelt BBL-beleidsmedewerkster Ingrid Pauwels. "Lokale besturen moeten op grote schaal versneld overschakelen op recycling van het selectief ingezameld huishoudelijk afval. De optie van afvalverbranding is immers een doodlopend

spoor". Maar ook de producenten moeten inspanningen doen inzake preventie. Via een terugnameplicht en hergebruik moet de te verwerken hoeveelheid afval verkleinen. Een snelle en effectieve uitvoering van de bestaande ekotakswetgeving, zou alvast een eerste stap in de goede richting zijn.

VERBRANDEN EN STORTEN

Ondanks dit alles stelt BBL echter vast dat men op het terrein nog steeds prioriteit geeft aan grootschalige investeringen in verbrandingscapaciteit. "De milieumaatregelen bij de 12 resterende verbrandingsovens in Vlaanderen beperken zich hoofdzakelijk tot het optimaliseren van het stookgedrag en beperkte technische aanpassingen", verduidelijkt Ingrid Pauwels. Dure investeringen in nieuwe technologieën blijven echter uit. De afvalinterkommunales Ivago te Gent

en Interleuven in Vlaams Brabant (Beersel) plannen zelfs nieuwe superverbrandingsovens. Ook van een kentering in de stortcapaciteit is weinig merkbaar. Grote afvalbedrijven zoeken nog steeds nieuwe en bijkomende stortcapaciteiten. Zo wil de afvalverwijderaar Biffa in Steendorp een klasse II-stort aanleggen en vraagt de eigenaar van het Remo-stort in Houthalen een uitbreiding van 90 ha. "Stortuitbaters kunnen zich blijkbaar met moeite in regel stellen met de bestaande exploitatievoorwaarden", besluit Ingrid Pauwels.

DJ

Ook stortuitbaters beschikken vaak niet over de nodige exploitatievoorwaarden. (foto Frans Geys)

Transport betekent onverantwoord risico voor volksgezondheid

ASBESTAFVAL BERLAYMONTGEBOUW VERWERKT IN VLAANDEREN?

Binnenkort wordt gestart met de verwijdering van de asbestspuitlagen in het Berlaymontgebouw, de vroegere zetel van de Europese Commissie. Het Brussels Gewest regelde alleen de modaliteiten voor het transport van het gevaarlijke asbest. Bond Beter Leefmilieu (BBL) vernam dat de verwerking van het asbest hoogstwaarschijnlijk zal gebeuren door het bedrijf REMATT dat hiervoor echter niet over alle nodige vergunningen beschikt.

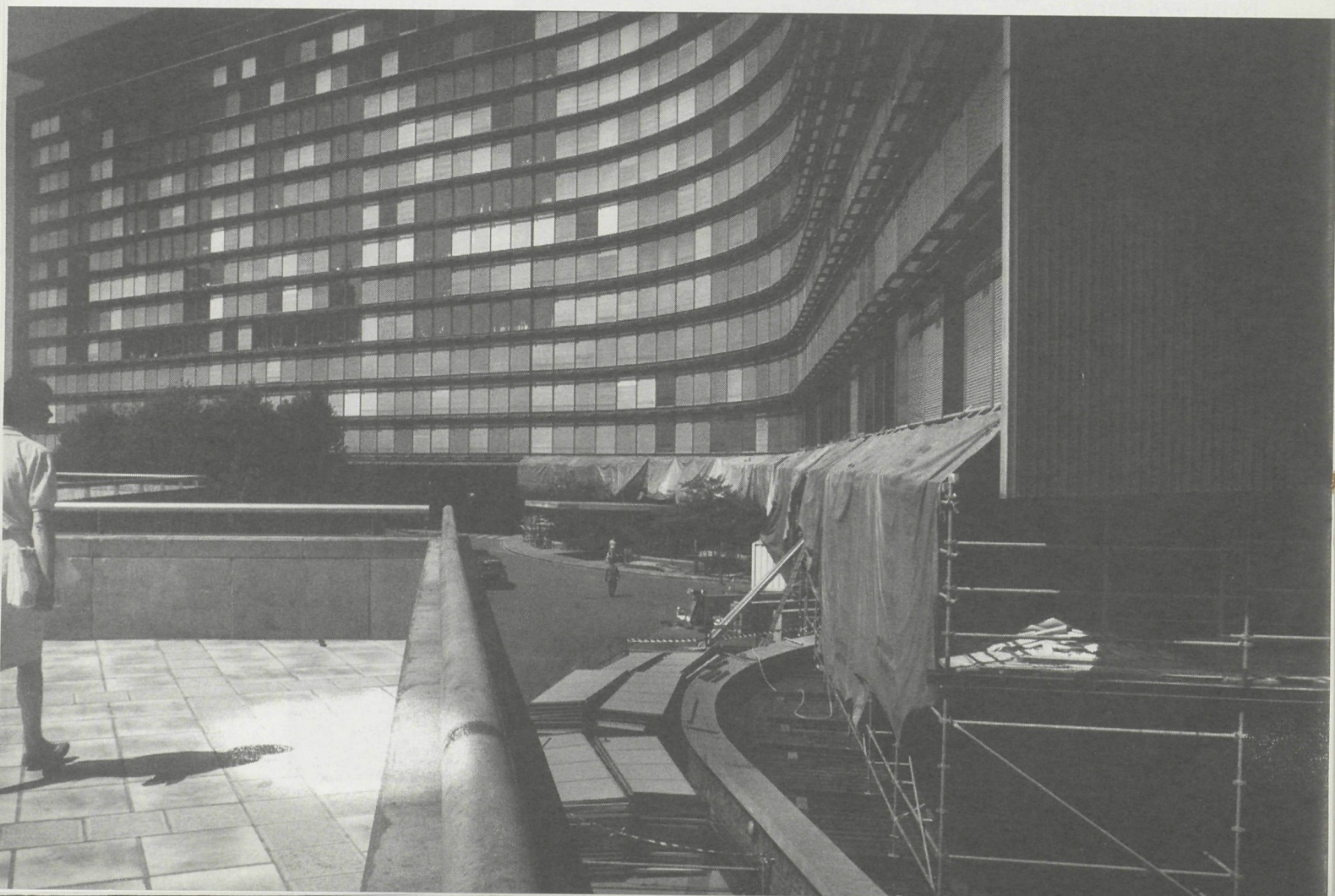
In het verleden was er reeds veel te doen over de aanwezigheid van de asbestspuitlagen in het Berlaymontgebouw. In zoverre zelfs dat dit gebouw internationaal uitgroeide tot het symbool van de grootschalige gezondheidsrisiko's die nog steeds worden veroorzaakt door het historisch gebruik van asbestspuitlagen in grote gebouwen. Bond Beter Leefmilieu (BBL) wil de komende beslissing over de aanbesteding van deze sanering aangrijpen om aandacht te vragen voor nieuwe technieken die de risico's bij de noodzakelijke asbestsaneringen drastisch kunnen inperken. Deze technieken worden

echter nog niet systematisch opgelegd in het algemeen, laat staan in het aanbestedingsdossier van de Berlaymont in het bijzonder.

SANERING ONVERMIJDELIJK

In afwachting van een definitieve sanering staat het Berlaymontgebouw reeds geruime tijd om gezondheidsredenen leeg. Op 25 augustus 1994 werd door de bevoegde Brusselse autoriteit, het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM), een vergunning voor de verwijdering van asbest afgeleverd. De openbare aanbesteding voor de uitvoering van deze werken bevindt zich momen-

BBL dringt erop aan om de asbestlagen in het Brusselse Berlaymontgebouw ter plaatse te neutraliseren. (foto Filip Claus)

teel in een slotfase. "De sanering van het Berlaymontgebouw is op zich een goede zaak en was eigenlijk onvermijdelijk", stelt BBL-beleidsmedewerker Rik De Baere. "Immers, ook wanneer het Berlaymontgebouw gewoon afgebroken zou worden, moet het asbest eerst verwijderd worden. Anders loop je het risico dat de asbestvezels zich gaan verspreiden in de Brusselse binnenstad. Maar wij stellen ons wel ernstige vragen bij de methode waarop men het asbest nu wil gaan verwijderen".

STORTEN BIJ HOGE MAEY?

Het BIM bepaalt in de vergunning alleen een opslag en transport onder strikte voorwaarden naar een verwerking en eindverwijdering buiten de grenzen van het Brussels Gewest. Precies daar knelt het schoentje. Rik De Baere: "Er bestaat immers veel kans dat het asbestafval afgevoerd wordt naar het Vlaams Gewest, meer bepaald naar de firma Rematt in Mol. Aangezien Indaver, het Antwerpse verwerkingsbedrijf voor industrieel afval, nog weigert om onbehandeld los asbest te aanvaarden moet dit afval eerst gecementeed worden". Dat gebeurt op dit moment in Vlaanderen alleen door Rematt, op de terreinen en onder de milieuvergunning van JM Balmatt. Het asbest zal tenslotte meer dan waarschijnlijk terecht komen op het stort van Indaver (vlakbij de Hoge Maey). Dat Indaver-stort is het enige in ons land dat nog industrieel asbestafval aanvaardt.

TRANSPORT ONVERANTWOORD

Uit de informatie van BBL blijkt echter dat noch Rematt, noch JM Balmatt aan alle verplichtingen voldoen uit de reglementering op de arbeidsbescherming (ARAB). "De laatste ARAB-vergunning van JM Balmatt dateert van 1 december 1991 en is vervallen op 31 december 1994", verduidelijkt Rik De Baere. "Dit ministerieel besluit vermeldde bovendien alleen de toelating om asbestcementprodukten te produceren op basis van "nieuw" asbest, en meer bepaald voor chrysotiel, één van de minst gevaarlijke asbestsoorten". De betrokken inrichting beschikt dus niet over de nodige ARAB-vergunningen om asbestafval van allerlei aard te verwerken. Bovendien wijst Rik De Baere erop dat de risico's van zo'n asbesttransport bijzonder groot zijn: "Die vrachtwagens zijn volgeladen met plastic zakken die op hun beurt gevuld zijn met losse asbestvezels. Stel je voor dat zo'n vrachtwagen betrokken raakt in een ongeval, op een of andere manier een van

die zakken scheurt en het asbest vrijkomt. De gevolgen voor de volksgezondheid zouden niet te overzien zijn! De saneringsoperatie zou weken duren en de betrokken omgeving zou helemaal afgesloten moeten worden. Stel dat dit gebeurt op een autoweg, dan mag je die een paar weken afsluiten". Een terechte bezorgdheid. Asbestvezels zijn immers uiterst gevaarlijke stoffen die de longaandoening abestose, longkanker en mesothelioom (tumor van het longvlies) veroorzaken. De geringste blootstelling kan voldoende zijn om op lange termijn negatieve gezondheidseffekten te veroorzaken.

NEUTRALISEREN TER PLAATSE...

De milieubeweging vindt dat de risico's van het transport kunnen vermeden worden. "De vergunning van het BIM gaat ook in tegen een aantal algemeen aanvaarde beginselen van het milieubeleid", stipuleert Rik De Baere. "In de praktijk worden frekwent technieken toegepast waardoor het los asbest ook op de werf zelf geneutraliseerd kan worden. Het asbest wordt ter plaatse in betonnen blokken gegoten die achteraf worden weggebracht en gestort". Door de immobilisatie ter plaatse wordt bovendien tegemoetgekomen aan het voorkomingsprincipe en aan het principe van aan-

pak aan de bron. Afvaltransporten moeten tot een minimum beperkt worden. De Europese gemeenschap heeft door het nabijheidsbeginsel ook grenzen gesteld aan het vrij verkeer van afvalstoffen. Volgens dit principe moeten afvalstoffen verwijderd worden in de dichtstbijzijnde daartoe geschikte centra waarbij de meest geschikte methoden en technologieën worden toegepast. BBL wijst erop dat de bewijslast bij de kennisgever ligt, in dit geval het Brussels Gewest, die zelf moet aantonen dat de verwijdering niet in diens "nabijheid" kan gebeuren.

... MOET WORDEN VERPLICHT

BBL dringt er bij het Brussels Gewest en de Vlaamse overheid op aan om alsnog alles in het werk te stellen om bij de komende aanbesteding van de sanering van het Berlaymontgebouw de immobilisatie ter plaatse van het gesaneerde los asbest te voorzien: "Enkel door deze verplichting kunnen konform de huidige stand van de techniek en de geldende milieubeleidsprincipes, de risico's van deze sanering tot een minimum beperkt worden", besluit Rik De Baere. Het ministerie van Arbeid zou volgens BBL de immobilisatie ter plaatse systematisch moeten opleggen bij alle asbestsaneringen.

PD

WET & MINA

BURGEMEESTER MOET OPTREDEN

Het milieuvergunningsdekreet en VLAREM I hebben aan de burgemeester een belangrijke taak opgelegd bij de handhaving van milieuvergunningen. Krachtens artikel 65 §1 VLAREM I heeft de burgemeester immers de bevoegdheid om mondeling en ter plaatse de stopzetting van de activiteiten te bevelen, de toestellen te verzegelen en de onmiddellijke sluiting van de inrichting op te leggen. Aan de hand van enkele praktische voorbeelden wordt nagegaan in welke gevallen de burgemeester aan een inrichting dwangmaatregelen kan of moet opleggen.

GEEN VERGUNNING

De heer X baat een hinderlijke inrichting klasse 1 uit zonder over de daartoe vereiste vergunning te beschikken. Enkele buurtbewoners hebben al vlug in de gaten dat de heer X op zijn zachtst gezegd weinig bekommerd is om het milieu en doen hun beklag bij de burgemeester. Helaas heeft die helemaal geen oren naar de klachten van de buurt-

bewoners. De werkgelegenheid, weet u wel!

Nochtans heeft de burgemeester in dit geval niet de keuze om al dan niet gebruik te maken van zijn bevoegdheid om op te treden tegen de niet-vergunde inrichting. De Raad van State besliste immers dat "wanneer de exploitant niet over een milieuvergunning beschikt, de burgemeester de stopzetting van de exploitatie niet alleen kan doch zelfs moet bevelen" (Raad van State, nr. 42.524, dd. 1 april 1993). Deze verplichting om op te treden bestaat telkens wanneer er helemaal geen vergunning bestaat voor de exploitatie van de inrichting.

WEL VERGUNNING

De heer Y baat een inrichting van de 2de klasse uit en beschikt over een geldige vergunning doch neemt het hoegenaamd niet zo nauw met de hem opgelegde vergunnings- en exploitatievoorwaarden. In dit geval heeft de burgemeester een veel ruimere appreciatiebevoegdheid. De burgemeester kan namelijk autonoom bepalen of hij maatregelen zal nemen en zo ja, welke maatregelen hem het best geschikt lijken om aan de inbreuk een einde te stellen. Bovendien is het niet altijd even duidelijk of en in welke mate de vergunnings- en exploitatievoorwaarden worden overtreden. Opnieuw zal de burgemeester de discussie beslechten.

KLASSE 1

Indien de heer Y uit het vorig voorbeeld niet een inrichting van 2de klasse maar van de 1ste klasse uitbaat, is de burgemeester niet meer bevoegd om bij iedere inbreuk op de vergunnings- of de exploitatievoorwaarden dwangmaatregelen op te leggen. Artikel 65 §2 VLAREM I stelt immers dat de burgemeester in dit geval enkel maatregelen kan nemen ingeval de inrichting van klasse 1 een dreigend gevaar voor de mens en het leefmilieu oplevert en wanneer de exploitant weigert gevolg te geven aan de schriftelijke gegeven onderrichtingen. Opdat de burgemeester zou kunnen optreden, moeten al deze voorwaarden samen vervuld zijn. Wanneer niet gelijktijdig aan al deze voorwaarden voldaan is, zullen enkel de toezichthoudende ambtenaren maatregelen aan de exploitant kunnen opleggen.

STILZITTEN VAN DE OVERHEID

Het is niet denkbeeldig dat de burgemeester, ondanks de verplichting daartoe, niet bereid zal zijn om de stopzetting van een niet-vergunde inrichting te bevelen. Nog moeilijker is de situatie waarin de burgemeester zelf apprecieert of en in welke mate er dient opgetreden te worden tegen een inrichting die de opgelegde vergunnings- en exploitatievoorwaarden niet naleeft. Moeten de

belanghebbenden zich in zo'n geval dan noodgedwongen neerleggen bij het stilzitten van de overheid? Beslist niet! Iedere belanghebbende kan zich immers tot de rechtbank wenden met het verzoek om de overheid (de burgemeester) te verplichten passend op te treden teneinde de schending van een burgerlijk recht te herstellen. De rechter zal van geval tot geval nagaan of de burgemeester inderdaad de plicht had om dwangmatig op te treden. Indien de rechter vaststelt dat de burgemeester inderdaad verzuimt te handelen, kan hij de overheid een bevel geven om alsnog dwangmatig op te treden. Indien de belanghebbende reeds schade heeft geleden, zal de overheid bovendien aansprakelijk kunnen gesteld worden voor haar nalatigheid. Een aangetekende aanmaning van onze wakere buurtbewoners aan het adres van de burgemeester zou in deze wetenschap wel eens schot in de zaak kunnen brengen.

Dirk Moons

Deze ruimte tot appreciatie heeft tot doel toe te laten van geval tot geval na te gaan welke maatregelen het meest geschikt zijn. De burgemeester is niet gebonden door enige bindende opsomming van maatregelen.

Groepen aan het werk

De werkgroepen van BBL staan open voor iedereen. Ben je geïnteresseerd in een van de thema's waarrond BBL actief is en ben je bereid om mee te werken in een van onze werkgroepen, geef dan gewoon een seintje naar ons BBL-sekretariaat.

Forum Ruimtelijke Ordening

De stedenbouwwacht (een project van het Forum Ruimtelijke Ordening) brengt binnenkort een zwartboek over ruimtelijke ordening in Vlaanderen uit. Hierin worden verschillende dossiers gebundeld die exemplarisch zijn voor het ruimtelijk wanbeleid. De verschillende dossiers worden gekonfronteerd met de basisdoelstellingen van het Structuurplan Vlaanderen. In de beleidspraktijk worden die uitgangspunten bijna dagelijks met de voeten getreden, waardoor het Structuurplan a priori zwaar gehypotekeerd wordt. Daarnaast worden ook een aantal voorbeelden opgenomen die aantonen hoe het wel kan. Samen met het Forum wordt momenteel de laatste hand gelegd aan de inhoud en de vormgeving van het zwartboek.

Een ander heet hangijzer voor het Forum is het dekreet op de ruimtelijke ordening. Dit dekreet moet voor de wettelijke onderbouwing zorgen van het Structuurplan Vlaanderen. Hieraan zal door deze regering niet meer verdergewerkt worden. We zullen ons dan ook beraden over de strategie voor de toekomst.

Komimo trekt Front voor de Binnenlandse trein

De milieu-, fietsers- en voetgangersbeweging en de openbaar vervoergebruikers hebben binnen Komimo beslist gezamenlijk het 'front voor de binnenlandse trein' te trekken. Vanaf eind maart starten Bond Beter Leefmilieu (BBL), Bond van Trein-, Tram- en Busgebruikers (BTTB), de Fietsersbond

en Langzaam Verkeer een petitie bij aangesloten verenigingen en mensen om mee het front te versterken. Later worden samen met de spoorwegvakbonden, jongeren- en seniorenbeweging, socio-kulturele organisaties een heus aktiefrent opgezet om de trein als sociaal en milieuvriendelijk alternatief op het politieke front te laten doorwegen. De petitie is te bekomen bij BBL. De vraag is simpel: een goed uigebouwd, aantrekkelijk openbaar vervoersysteem als oplossing voor de verkeersellende. Inlichtingen:

Bond Beter Leefmilieu,
Overwinningstraat 26,
1060 Brussel,
Tel: 02/539.22.17.,
Fax: 02/539.09.21.

De BBL-werkgroepen op een rijtje

De diverse BBL-werkgroepen zorgen voor de inhoudelijke uitwerking van de diverse milieutema's. De werkgroepen staan open voor iedereen. Heb je interesse om in een van de werkgroepen mee te werken? Neem dan contact op met de verantwoordelijke van die werkgroep. Dat kan bij de Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel, Tel: 02/539.22.17. We zetten de werkgroepen eens op een rijtje:

Werkgroep Beleid: Deze werkgroep zorgt voor een evaluatie van het milieubeleid dat door de overheid wordt gevoerd. Er wordt ook nagedacht over het standpunt dat de milieubeweging terzake, bijvoorbeeld via de MiNa-raad, inneemt.
Kontakt: Rik De Baere

Werkgroep Duurzame Ontwikkeling: Hier wordt gestreefd naar een economische ontwikkeling zonder ons leefmilieu voor de volgende generaties in gevaar te brengen. In deze werkgroep wordt gewerkt rond thema's als energie (broeikaseffekt),

kringloopsystemen (tegen wegwerpverpakkingen), mobiliteit (autoverkeer beperken), landbouw (pesticidenstop), bescherming van het tropisch regenwoud en een eerlijke internationale handel.
Kontakt: Ingrid Pauwels

Werkgroep Milieudefensie: Hier houdt men zich specifiek bezig met actuele milieuhygiënische problemen die het lokale karakter overstijgen. Het gaat hier bijvoorbeeld om thema's als afval, transport van gevaarlijke stoffen, lucht- en watervervuiling.
Kontakt: Ingrid Pauwels

Forum Ruimtelijke Ordening: Deze werkgroep volgt de aktualiteit inzake ruimtelijke ordening op de voet: BPA's, gewestplanherziening, ongecontroleerde inplanting van bedrijfsterreinen....
Kontakt: Erik Grietens

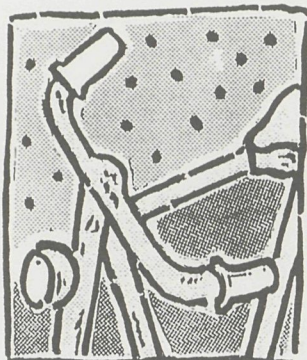
Werkgroep Landbouw en Milieu: Deze werkgroep blijft zich vast in smakelijke

tema's als vermessing en verzuring, verspreiding van bestrijdingsmiddelen, landbouw en natuurbehoud, erosie, E.G.-landbouwbeleid en bio-technologie.
Kontakt: Stefaan Claeys

Komimo: In dit Komitee Milieu Mobiliteit wordt werk geleverd rond het ekologisch aspect van de verkeers- en mobiliteitsproblematiek.
Kontakt: Dirk Van Regenmortel

Werkgroep Natuurbehoud: De Werkgroep Natuurbehoud is een initiatief van de Bond Beter Leefmilieu en het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming. Momenteel wordt voornamelijk gewerkt rond de voorbereiding van het Europees Natuurbehoudsjaar 1995. Ook organiseert deze werkgroep elk jaar de nationale natuurbeschermingsdag. De werkgroep komt ongeveer om de twee maanden samen.
Kontakt: Danny Jacobs

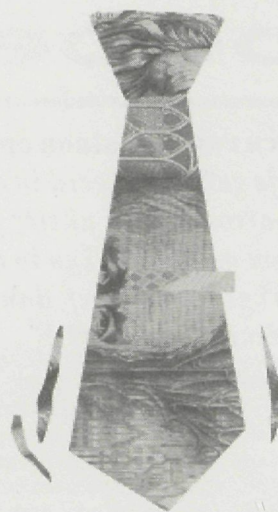
VOOR EEN FIETSBELEID

nationale
fietsmanifestatie
zondag 14 mei 1995
antwerpen

STARTDAG FIETSERBOND

Meer dan
9.000 bankiers
geven uw geld
goeie raad.

ASLK

Bankier waar ik best mee opschiet

**HOBBITPRODUKTEN
DAT
LUST
IEDEREEN**

HOBBIT-produkten zijn 100% vegetarisch, laag calorisch en cholesterolarm. Ze veroorzaken geen dierenleed, en hebben een positieve impact op ons leefmilieu.

HobbitTempeh, Hobbit-Seitan, vegetarische salades, patés, en burgers... dat lust iedereen!

NATUURVOEDING DE HOBBIT - NIJVERHEIDSLAAN MALDEGEM

Wij stellen
zitgewoonten
in vraag...

STOKKE
MAKES LIFE WORTH SITTING

De mens is niet gemaakt om urenlang stil te zitten... Als u ook wilt kennismaken met het "betere zitten", kom dan eens langs. Onze kinesiterapeuten geven u graag advies over stoelen, die uitnodigen tot variatie en beweging. Verrassend anders!

VRAAG ONZE INFO
NIRWANA
BETER ZITTEN

VRAAG ONZE FOLDER

GIJZELAARSSTRAAT 29 (ZIJSTR. VLAAMSE KAAI)
ANTWERPEN - TEL: 03/238.51.23 - FAX: 03/238.15.64

PROCTER & GAMBLE :
KWALITEITSPRODUKTEN
GEMAAKT MET ZORG VOOR HET MILIEU

Dash dreft ***ARIEL***
VIZIR ***Lenor***

^{Mr.}
Proper

VIAKAL[®]

Pampers

always

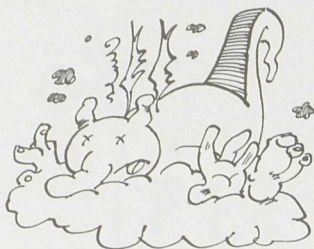
CAMAY

OIL *of* **OLAZ**

**Pétrole
hahn**

PANTÈNE

VICKS

EKO-TIPS

LABELTJE, LABELTJE AAN DE WAND... WIE IS DE MALSTE VAN HET LAND?

Met de moord op inspekteur Van Noppen staat het toedienen van hormonen aan runderen weer volop ter discussie. Dit keer ging de hormonen-maffia echter heel driest te werk. Wanneer het erop aankomt de eigen belangen en inkomsten te vrijwaren, zijn zij blijkbaar tot alles in staat. Of de konsument er beter van wordt, is een andere zaak. Al in 1986, nu bijna 10 jaar geleden, pakte Plattelandsontwikkeling vzw als pionier uit met een label voor hormonen-vrij vlees. Om de konsument ertoe aan te zetten alleen hormonen-vrij vlees te kopen. Milieurama wijst je alvast de weg naar jouw hormonen-vrije slager...

Al in 1984, een periode waarin de hormonenmaffia niet echt in de aktualiteit stond, polste Plattelandsontwikkeling vzw met een konsumentenenquête naar de motivatie van doorsnee konsumenten om hormonen-vrij vlees te kopen. Eén op drie verbruikers vond de betere invloed op de gezondheid, de voornaamste kwaliteit van hormonen-vrij vlees.

KONTROLE DOELTREFFEND?

In maart '86 deponeerde Plattelandsontwikkeling vzw het kwaliteitslabel "Hormonen-vrij vlees, vrij van hormonen, antibiotika en andere groeistimulatoren" als een kollektief warenmerk bij het Benelux-merkenburo. Een onafhankelijke controlecommissie, onder voorzitterschap van de Bond Beter Leefmilieu, waakt over de strikte naleving van het reglement. Zij erkent boeren, slagers en vleesgroothandelaars als labelgebruikers pas na een onaangekondigd bedrijfsbezoek. Tijdens dit bedrijfsbezoek worden zowel administratieve controles als uitgebreide staalnames en wetenschappelijke labo-onderzoeken uitgevoerd. Elke erkende slager onderwerpt zich aan onaangekondigde bedrijfscontroles, minimaal éénmaal per jaar. In de toekomst zou het interessant zijn om ook meer dan één keer per jaar controles uit te voeren. Tijdens dit onderzoek wordt alle aanwezige vlees geïnventariseerd, de herkomst vastgesteld en de vervoerdokumenten en facturen nagekeken. Bij elk bezoek wordt ook een sulfiettest gedaan op gehakt e.d. Niervet en vleesstalen van erkende karkassen worden meegenomen voor labo-analyses op hormonen en herverdelers, maar ook op antibiotika. Ook de erkende

TIP: HOE KOOP JE EEN HORMONENVRIJE — STEAK ?

boerderijen worden doorge-licht. De controleploeg neemt stalen van urine, drinkwater en veevoeders voor gelijkaardige labo-onderzoeken. Deze ketenbewaking vanaf de boer naar de konsument, is al jaren een vrijwel waterdichte garantie voor de labelhouders in Vlaanderen.

NIET ELK LABEL BETROUWBAAR

Bovendien wordt de controlecommissie niet gesponsord of gesubsidieerd. Zij krijgt de werkmiddelen van de erkende slagers, boeren en groothandels. Indien overtredingen op het reglement worden vastgesteld, gaat de erkenning voor twee jaar de deur uit en wordt een boete van 75.000 frank gevorderd. Uiteindelijk een vrij goedkope sanktie. De hormonen-vrije slager koopt zijn karkassen rechtstreeks bij de erkende boer. Daardoor blijft het hormonen-vrij vlees toch betaalbaar. Maar nu de hormonenmaffia

volop in de aktualiteit staat, zijn er ook andere organisaties die uitpakken met hormonen-vrije labels. Zo bestaat er zelfs een postbusbedrijf dat tegen betaling van enkele briefjes van duizend een hormonen-vrij label opstuurt naar de geïnteresseerde slagerijen. En ook de slagersbond zou zichzelf opwerpen om een label te verspreiden. Er wordt evenwel slechts een beperkt deeltje van de keten onderzocht. Dergelijke praktijken maken misbruik van de intenties van de konsument om hormonen-vrij vlees te kunnen aankopen. In principe zou de konsument eerder gediend zijn met één duidelijk label voor gans de sektor, waarbij een onafhankelijk controle-organisatie voldoende geld en middelen krijgt om heel de keten te bewaken.

OVERHEID ROERT ZICH

Onlangs zorgde de Vlaamse Dienst voor Agro Marketing (VLAM), de Vlaamse opvol-

EKO-TIPS

ger van de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, voor een nieuw initiatief. Onder het label van 'Europees kwaliteitsrundvlees', verdeeld door Procobeef vzw, zal vlees verkocht worden dat gegarandeerd afkomstig is van geselecteerde rassen, gecontroleerd wordt van boer tot verkooppunt én op een gezonde, natuurlijke manier geproduceerd is met respect voor het welzijn van de dieren. SGS-Agrilab zal fungeren als onafhankelijk controle-organisme met een welomschreven lastenboek. Toch dienen een aantal opmerkingen gemaakt bij dit label. Het is onaanvaardbaar dat een slager, vleesgroot-handelaar of veehouder die het label aanvraagt tegelijk vlees of dieren met en zonder hormonen vrij label mag verkopen. Bovendien moet 'hormonen vrij' uitgebreid worden tot groeistimulorenvrij werken de toekenningvoorwaarden een verdere integratie van de sector in de hand.

VET VERANDERT IN SPIEREN

Ook Test Aankoop controleert regelmatig vlees op hormonen. In 1989 werd één op de vier stalen positief bevonden. In 1990 was dat één op vijf en in 1992 één op tien. Ondertussen is dat terug opgelopen tot 12% begin 1994. Deze naakte cijfers zijn echter slechts het topje van de ijsberg. Sommige verboden stoffen laten geen sporen na en kunnen dus niet gemeten worden. In de runderteelt wordt, naast de zogenaamde 'herverdelers', meest gebruik gemaakt van geslachtshormonen of anabolica. Bij de anabolica kan je nog de natuurlijke hormonen en de syntetische hormonen van elkaar onderscheiden. Herverdelers zetten vet om in

spieren. Clenbuterol bijvoorbeeld, zorgt ervoor dat de dieren permanent aan stress worden blootgesteld. De hormonenmafia is zich meer en meer gaan toeleggen op cocktails van verschillende stoffen. Die zijn voordelig omdat je met kleinere dosissen hetzelfde resultaat kan bereiken. Bovendien kunnen cocktails bij controles niet ontdekt worden.

GEVAAR VOOR KANKER

De gezondheid van de konsument is duidelijk niet de grootste zorg van de hormonenmafia. Het eten van vlees met grote dosissen natuurlijke hormonen kan een abnormale ontwikkeling van de sekundaire geslachtskenmerken tot gevolg hebben. Vermoedelijk spelen hormonen ook een rol bij de

ontwikkeling van kankers. Syntetische hormonen stapelen zich op in het lichaam en zijn daarom gevaarlijker. Een voorbeeld daarvan is DES (diethylstilboestrol) dat kankers zou bevorderen en het risico op miskramen vergroot. Herverdelers als clenbuterol tenslotte, wat regelmatig terug te vinden is in lever, kunnen toxisch werken: verhoogde hartslag, beven, spier- en hoofdpijn zijn het gevolg. In 1995 werden 'slechts' 6,7% positieve gevallen gevonden. Volgens Test Aankoop is dit slechts een schijnbare verbetering die te wijten is aan drie factoren. Er blijkt een toenemend gebruik van natuurlijke hormonen te zijn, naast een stijgend gebruik van cocktails en herverdelers. Eén vierde van de leverstalen bleek clenbuterol

te bevatten. Eén op vier verkooppunten blijkt behandeld vlees te verkopen, waarbij de supermarkten het niet beter doen dan de slager om de hoek. Vlees dat te waterig of te mager is, is verdacht. Lever eten kan enkel nog op eigen risico.

Martine Langen

Bronnen: Dorpsinfo feb. '88, Test Aankoop januari 1995 Met dank aan Jef Geldhof, vzw Plattelandsontwikkeling en Jan Leyten, VLAM

Vind je deze rubriek net niet ver genoeg gaan? Wil je meer gedetailleerde informatie over konsumententips allerhande (milieuvriendelijke produkten, alternatieven, adressen,...)? Bel dan op maandag of dinsdag naar BBL, (02/539.22.17.) en vraag naar Martine Langen.

WEET WELK VLEES JE IN DE KUIP HAALT...

Dat het kwaliteitslabel van Plattelandsontwikkeling vzw wel degelijk betrouwbaar is, kon u al lezen. Jammer genoeg zijn er op vandaag nog niet zoveel erkende slagers in Vlaanderen. Toch geven we je hierbij de meest recente lijst van hormonen-vrije slagers. Handig als je ervanaf vandaag wil op gaan letten welk vlees je in de kuip haalt...

Je kan elke erkende hormonen-vrije slagerij herkennen aan het kwaliteitslabel. Dat is een groen-wit logo dat prijkt op het uitstalraam, de toonbank en de prijskaartjes. Als alles verloopt zoals het hoort, is er een jaarlijks erkenningsattest en krijgt de slager een garantieattest bij elk rund dat hij aankoopt. Bovendien ontvangt de erkende slager een originele uitslag van het labo-onderzoek. Hiernaast staan de hormonen-vrije slagers van Vlaanderen.

André Cole, Burcht, Tel. 03/252.75.55.
Erik De Backer, Hofstade (O-VI), Tel. 053/77.62.25.
De Wase Raap, Sint-Niklaas, Tel. 03/777.22.92.
Rudy Dobbelaere, Viven-Kapelle (Damme), Tel. 050/35.51.83.
Rudy Dobbelaere, Blankenberge, Tel. 050/41.10.97.
Slagerij De Greef bvba, Denderleeuw, Tel. 053/66.64.46.
Slagerij Stefaan, Oostende, Tel. 059/51.54.49.
't Smoutpotje, Eeklo, Tel. 09/377.77.21.
Triangel bvba, Borgerhout, Tel. 03/236.40.38.
Van de Weyer bvba, Kapellen, Tel. 03/664.23.24.
Veeakker bvba, Leuven, Tel. 016/20.62.38.
Veeakker bvba, Hasselt, Tel. 011/23.22.36.
Veeakker bvba, Booischot, Tel. 015/22.09.92.
Veeakker bvba, Ukkel, Tel. 02/375.85.35.
Vertriest Christiaan, Brugge, Tel. 050/33.23.40.
Vertriest Christiaan, Bissegem (Kortrijk), Tel. 056/37.13.20.
Vleeshandel Kerstens bvba, Sint-Lenaerts, Tel. 03/313.08.08.
Vleeshandel Kerstens bvba, Turnhout, Tel. 014/42.30.12.
Vleeshandel Kerstens bvba, Berchem, Tel. 03/449.25.05.
Vleeshandel Kerstens bvba, Mol, Tel. 014/32.14.37.

Wens je meer inlichtingen over deze lijst van hormonen-vrije slagers of wil je meer weten over het kwaliteitslabel voor hormonen-vrij vlees, contacteer dan Plattelandsontwikkeling vzw, Nieuwevaart 117, 9000 Gent, Tel: 09/233.51.51., Fax: 09/233.94.54.

BOEK & MILIEU

Aanwinstenlijst van de milieubiblioteek

De stapel boeken en andere literatuur die maandelijks de bibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu bereiken, blijft onophoudelijk groeien. Om de rubriek **Boek en milieu** overzichtelijk te houden bespreken we voortaan slechts een **selectie**.

Een **volledig overzicht** van nieuw materiaal vind je voortaan in de **Aanwinstenlijst**, een tweemaandelijks publicatie van het documentatiecentrum van de Bond Beter Leefmilieu, Indocel vzw.

Je kan je eenvoudig telefonisch of via onderstaande bon abonneren. Ons telefoonnummer is 02/539.22.17. En dit is ons adres: BBL, Indocel vzw, Overwinningstraat 26 bus 11, 1060 Brussel.

☐ Ik wens een abonnement op de Aanwinstenlijst en stort 600 frank (lidverenigingen betalen slechts 400 frank!) op rekeningnummer 001-1475409-18 van BBL, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.

☐ Ik wens eerst een proefnummer te ontvangen van de Aanwinstenlijst

Naam:

Straat & nr.:

Postnr. & gemeente:

NIEUWE BOEKEN

Hoogspanningslijnen gevaarlijk?: de resultaten van bevolkingsonderzoeken, Wetenschapswinkel Natuurkunde Groningen, tel. 00.31.50.634.867, 1994, 40 p., ISBN 90-367-0449-9, 10 gulden.

Zijn hoogspanningslijnen nu al dan niet veroorzakers van kanker? In deze brochure wordt een antwoord gezocht op die vraag en dat is niet gemakkelijk. De verdienste van deze brochure is dat ze de verschillende standpunten op een rijtje zet en ook aangeeft dat de wetenschap zelf niet gemakkelijk tot eenduidige resultaten komt.

Elektromagnetische velden, Samenwerkende elektriciteitsproductiebedrijven SEP te Arnhem, tel. 00.31.85.72.11.11, 1994, 20 p.

Deze brochure sluit goed aan met wat er in de vorige bespreking staat. Daaruit blijkt dat er onvoldoende wetenschappelijke basis is om een relatie tussen hoogspanningslijnen en gezondheid vast te stellen, dan wel uit te sluiten. De SEP, die betrokken partij is, wijst wel in zijn publicatie onnodig veel naar het rapport van de Nederlandse Gezondheidsraad om deze stelling te staven.

Tellen en meten in het verkeer: leidraad voor het uitvoeren van eenvoudig verkeersonderzoek, uitgave CROW te Ede, tel. 0031/8380/20.410, 1994, 127 p., ISBN 90-6628-170-7.

Om verkeersproblemen juist te kunnen inschatten is een nader onderzoek ter plaatse meestal onontbeerlijk. Maar hoe doe je dat dan? Wat moet waar gemeten worden? Hoe lang? De informatie is per methode in een standaardvorm gepresenteerd. Met formulieren voor registratie en verwerking die in de praktijk getest zijn.

Vossen, Stichting Kritisch Fauna-beheer, i.s.m. NCBR, Postbus 98, 2180 Ekeren, 1994, 23 p., ISBN 90-72834-02-X, 100 fr. overschrijven op rek.nr. 068-0776500-42 van NCBR.

Deze brochure is speciaal geschreven om de alom heersende vooroordelen over de vos de kop in te drukken. De vos wordt aanzien als drager van honds-dolheid, als jager op kippen en ander gevogelte. Meestal zijn deze vooroordelen gebaseerd op onvoldoende kennis van de levenswijze van de vos. Helder en boeiend geschreven.

Bedrijventerreinen in West-Vlaanderen: aanbod en vraag, H. Desmyttere, Westvlaams Economisch Studiebureau in Brugge, tel. 050/35.84.42, 1994, 52 p., 550 fr.

De GOM West-Vlaanderen vraagt regelmatig gewestplanwijzigingen aan om nieuwe bedrijventerreinen mogelijk te maken. In dit boek worden alle bedrijventerreinen boven de vijf ha geïnventariseerd, waarbij telkens de bezettingsgraad aangegeven wordt. Vanuit de ruimtevragen in het verleden wordt een prognose gemaakt voor de toekomst met een overzicht van de gewestplanwijzigingen. De klassieke ruimtelijke ordening van de vraag primeert hier nog altijd op de ruimtelijke ordening van de draagkracht.

Stickeractie geslaagd: ja/nee?, Wetenschapswinkel Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg, tel. 00.31.13.66.91.11, 1993, 38 p., 24 gulden.

In Nederland is de campagne tegen het ongevraagd reclamedrukwerk al langer aan de gang. Het stickersysteem waarbij de konsument kan kiezen tussen het wel ontvangen van huis-aan-huisbladen, maar het niet

ontvangen van reklamedrukwerk is in Vlaanderen nog in een experimenteel stadium. Daarom kan deze Nederlandse evaluatie van de campagnes nuttig zijn voor ons.

Geluid en gezondheid, advies van de Nederlandse Gezondheidsraad 's Gravenhage, tel. 00.31.70.344.18.30, 1994, 101 p; 17,50 gulden (ekskl. verzending)
De Nederlandse Gezondheidsraad konkludeert dat blootstelling aan geluid belangrijke gevolgen heeft voor de volksgezondheid in geïndustrialiseerde landen en dat die gevolgen blijken uit de analyses van de kwaliteit van het leven, en niet zozeer uit de cijfers van mortaliteit. Werkelijk alle oorzaken van geluidshinder en de gevolgen hiervan op de gezondheid werden doorgeleefd.

Natuureducatie in Vlaanderen: 3. Vlaams Brabant, Aminaal, Dienst natuurontwikkeling, tel.

02/238.15.07, 1994, 78 p., kleurenfoto's, 150 fr. overmaken op rek.nr. 091-2206053-11, Mina-ontvangsten, Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel.

Per Vlaams-Brabantse gemeente wordt een overzicht gegeven van de bestaande natuureducatieve mogelijkheden. Dit zijn tentoonstellingen, plantentuinen, natuurleerpaden, geleide wandelingen, folders, lesbladen en mogelijkheid tot natuurkampen. Deel 4: Antwerpen en deel 5: Limburg komen binnenkort uit.

Informatie gezocht, redactie Jon Goubin, Vlaams centrum voor Volksontwikkeling te Brussel, tel. 02/215.27.08, 1994, 147 p., 450 fr. (verz. inb.)

Een publikatie over het opzoeken van informatie. In vierentwintig voorbeelden waaronder gezondheidsvragen, opvoedingsvragen, milieuvragen, mediavragen, vragen over sociale problemen, wordt aange-

toond hoe alledaagse vragen door iedereen op te lossen zijn.

Een lokale agenda 21: zo werkt dat: op weg naar een duurzame gemeente, Platform voor duurzame ontwikkeling te Utrecht, tel. 00.31.30.36.79.97, 1994, 36 p., ISBN 90-74612-04-0; 10,75 gulden (inkl. verz.)

In deze handige brochure wordt het proces geschetst om tot een gemeentelijke duurzaam beleid te komen. Dit gebeurt aan de hand van talloze voorbeelden uit de gemeenten zelf. Met name het werken met doelgroepen, met buurtbewoners, stappen in natuur- en milieu-educatie worden geïllustreerd met voorbeelden. Tot slot voorbeelden uit het buitenland.

Tijd voor weidevogels, Centrum voor Landbouw en Milieu te Utrecht, tel. 00.31.30.441.301, 1995, 16 p., kleurenfoto's; 7,50 gulden, korting bij meerdere exemplaren, ook poster verkrijgbaar.

Nieuwe brochure die eenvoudig en direct uitlegt hoe landbouwers de weidevogels op hun percelen kunnen beschermen. In Nederland werken boeren steeds meer samen met vrijwilligers om gedurende het broedseizoen één tot twee keer per week langs te komen om nesten op te sporen en te markeren. Met getuigenissen van landbouwers die de vogelbescherming ter harte nemen.

Studienamiddag "stiltegebieden", uitgave Aminaal Brussel, Dienst lucht en geluid, tel. 02/507.30.01, 1994.

Eind 1994 ging een studienamiddag door over alle aspecten m.b.t. stiltegebieden. Meer bepaald de mogelijkheden en beperkingen van geluidskartering, het toekomstig beleid in Vlaanderen en de vergelijking met Nederland, naast de landenschappelijk-ekologische kenmerken van stiltegebieden worden belicht.

TEMALIJST GESCHIEDENIS VAN DE MILIEUBEWEGING

BOEKEN EN RAPPORTEN

De groene golf: geschiedenis en toekomst van de Nederlandse milieubeweging

Uitgave Jan van Arkel, 1989, Utrecht

Milieubeweging en milieubeleid: sociale en politieke aspecten van de milieukwestie
Uitgave Stichting Leefmilieu en Nederlandsche Boekhandel, 1985

vzw Durme: 25 jaar regionale natuur- en milieuzorg 1969-1994

Uitgave Durme vzw, Lokeren, 1994

Nieuwe sociale bewegingen in Vlaanderen: een sociologische

verkenning van de milieubeweging, de derde wereldbeweging en de vredesbeweging
Uitgave Katholieke Universiteit Leuven, 1994

Greenpeace in actie: strijd op het water voor een leefbare wereld

Uitgave Meulenhoff en stichting Greenpeace, Amsterdam, 1985

Basisboek milieukunde, 4de herz. druk

Uitgave Boom, Meppel, 1991

TIJDSCHRIFTENARTIKELS

Belgisch Verbond voor Bescherming van Vogels: 1937-1987, meer dan een halve eeuw

vogelbescherming

In *Mens en Vogel*, 1987, nr.3, p. 174-190

25 jaar actievoeren tegen milieubederf

In *Natuur en Milieu*, 1988 nr.12, p. 8-12

Van beweging naar organisatie

In *Natuur en Milieu*, 1987 nr.9, p.4-8

Conflict was voor ons bron van vernieuwing: oprichters Milieudefensie blikken terug en vooruit

In *Milieudefensie*, 1987 nr.10, p. 2-6

Greenpeace dossier

In *Greenpeace*, 1994 nr.1, p.4-17

Martine Langen

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN DE BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur. Op woensdag enkel op afspraak. Je kan er meer dan 13.000 boeken en 300 tijdschriften inkijken; er wordt echter niets uitgeleend. Beperkte dokumentatieaanvragen, zoals kopieën van tijdschriftenartikelen uit de TEMALIJST, worden opgestuurd tegen 5 frank per kopie.

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn gewoonlijk niet bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen. Ze zijn wel te bekijken in onze uitgebreide milieubibliotheek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven kan je bestellen bij: MilieuBoek Postbus 18169 NL-1001 ZB Amsterdam 020/624.49.89 Milieubook heeft een Belgisch rekeningnummer)

Je kan steeds publikatielijsten van bepaalde thema's aanvragen (100 frank per thema en 10 frank per blad).

Licht het milieu op je lever? Geen probleem, lucht je hart in de lezersrubriek van Milieurama. Brieven kunnen worden opgestuurd naar het BBL-adres.

Geachte Heren,

(...) Groot was mijn onbegrip, toen ik de tekst las bij de foto op blz. 4 van Milieurama-maart. De tekst heeft namelijk betrekking op het bedrijfsgebouw van Sun Chemical, in Ternat gelegen, dat, naar ik uit de tekst leer, illegaal zou zijn uitgebreid.

Er zijn 2 elementen in de tekst die mij aan het denken hebben gezet, die me bovendien sterk geïrriteerd hebben en die mij met grote argwaan hebben vervuld.

Als men het in een artikel over bouw-overtredingen heeft, dan stel ik mij de vraag waarom men net daar een foto publiceert van een situatie waarbij niet de minste bouw-overtreding is geschied, meer zelfs, waar de nodige vergunningen voor de uitbreidingswerken afgeleverd werden in overeenstemming met de Stedebouwkundige voorschriften. (...) Wat mij eveneens sterk gestoord heeft, is de onderliggende toon van de tekst, die insinueert dat het Gemeentebestuur van Ternat zich zou verlagen tot illegale praktijken op vlak van Stedebouw.

Is het niet betreurenswaardig dat uw reporter zodoende op een onbehoorlijke manier de beleidsmensen van Ternat compromitteert? Als u het deontologisch verantwoord vindt onjuistheden, laat staan valse informatie, te verspreiden via uw tijdschrift, dan vraag ik me af in welke mate uw magazine enerzijds en de Bond Beter Leefmilieu anderzijds, nog geloofwaardig zijn en als spreekbuis van een bepaalde beweging geaccepteerd kunnen worden? (...)

Gerard Platteau,
Burgemeester Ternat

naschrift van de redactie:

De stelling dat Sun Chemical zonder de minste bouw-overtreding heeft uitgebreid, klopt niet. Uit een brief van april '91, opge maakt door V. Vautmans kabinetschef van de toenmalige minister van Ruimtelijke Ordening L. Waltniel, blijkt dat proces-verbaal is opgesteld ten laste van Sun Chemical wegens het uitvoeren van uitbreidingswerken die niet in overeenstemming zijn met de goedgekeurde plannen. Net zoals in Milieurama te lezen stond dus. Bovendien is het zo dat degene die klacht ingediend had, nadien niets meer vernomen heeft van het onderzoek in verband met de herstelmaatregel.

PuZzELen

Door Dirk Serneels

De nieuwe puzzel slaat blijkbaar aan. Nogal wat mensen kwamen erachter dat we de vorige keer op zoek gingen naar Michel Van den Bosch, GAIA en het Transport van levend vee. De briefkaart van Willy Defranc en Desideer Van Breedam werd uit de stapel juiste inzendingen geplukt. Ze krijgen binnenkort hun boekenpakket thuisbezorgd. Zin om er ook een thuisgestuurd te krijgen? Vul de woorden in met behulp van de onderstaande lettergrepen. Doe je het korrekt, dan vormen de beginletters van boven naar beneden de naam van een persoon (voor- en familienaam), de naam van een overheidsinstituut (afkorting) en een begrip. Op de vierde rij verschijnen nogmaals twee begrippen. Zowel de persoon, het instituut als de drie begrippen staan met elkaar in verband.

Schrijf je oplossing op een gele briefkaart en stuur die naar BBL, Milieurama-puzzel, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.

Lettergrepen:

AAN/AU/BRA/BUS/DIER/DING/DON/DOORN/E/EI/EK/ES/GOE/HOOR/
HOE/I/KAN/KE/KEL/KEL/KI/KO/LAND/LO/LOOP/LU/MAAG/MO/NET/NI/
NIK/OE/PIJP/PLANK/PROEF/RA/RIJ/ROE/SMEER/STER/TO/TON/TRAAT/
VE/VER/VER/VOOR/VUUR/WE/ZING

1. Australisch buideldier (9)
2. Verkeersongeval (9)
3. Radioactief edelgas (5)
4. Inheemse boomvrucht (5)
5. Verwijdering van afvalwater (6)
6. Ondervraging (7)
7. Openbaar vervoermiddel (7)
8. Grondwatervervuilende stof (7)
9. Ingewand van een herkauwer (7)
10. Grote uilsoort (5)
11. Walvisvoedsel (8)
12. Vivisektie-slachtoffer (9)
13. Grootste hertesoot (5)
14. Zilverkleuring metaal (6)
15. Illegaal olifantenprodukt (5)
16. Groenblijvende sierheester (9)
17. Brilslang (5)
18. Nederlands natuurgebied (6)
19. Snelle tor (9)
20. Witzwarte vogel (6)
21. Bewoner van Groenland (6)
22. Onbruikbare superriool (8)

KALENDER

NATIONALE FIETSMANIFESTATIE IN ANTWERPEN

Een spektakulair stads-parkoers vol verrassingen, een explosie van fietsplezier, een zinderende sfeer en stevige eisen. Dat staat op zondag 14 mei in Antwerpen op het menu. Dat is het motto van de nationale fietsmanifestatie die fietsers uit heel Vlaanderen naar Antwerpen zal laten rijden om er de startdag van de Fietzersbond mee te maken. Die Fietzersbond wil de belangen van de dagelijkse fietsers verdedigen en actie voeren voor een beter fietsbeleid. *"We vinden dat er geld op tafel moet komen voor een dynamisch en integraal fietsbeleid in heel Vlaanderen"*, vertelt Jan Verschooren van de Fietzersbond. *"Met de nationale manifestatie van zondag 14 mei willen we onze stem nog luider laten klinken"*. Vorig jaar al was de Antwerpse fietsmanifestatie een enorm succes. 31.000 fietsers maakten de stad veilig. Dit jaar wil de Fietzersbond op hetzelfde élan doorgaan. De invasie van duizenden fietsers moet Antwerpen op 14 mei zo goed als autoloos maken. Er is een spektakulair parkoers vol verrassende doortochten. Of wat te denken van de Waasland-tunnel die voor een keer een heuse 'fietsstunnel' wordt, Borgerhout dat eens anders wordt bekeken of een fietspicknick centraal op de leien? Een week voor de verkiezingen van 21 mei kan u op 14 mei in Antwerpen alvast gaan stemmen voor een integraal fietsbeleid. Om lid te worden van de Fietzersbond hoeft u bovendien niet te wachten tot 14 mei. Door overschrijving van 300 frank (500 frank voor gezinnen) op rekeningnummer 001-2566160-04 bent u lid van de Fietzersbond en ontvangt u een welkomstpakket en een

nieuwsbrief.

Inlichtingen: Fietzersbond
vzw, Hofstraat 68,
2930 Brasschaat,
Tel. en Fax.: 03/653.11.87.

EKOLOGISCHE INRICHTING VAN EEN SIERTUIN

Op zaterdag 29 april en 6 mei organiseert de Dienst Algemene Plantkunde en Natuurbeheer van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) samen met de Uitstraling Permanente Vorming vzw en de Vereniging Ekologische Siertuin en Landschap (VESEL) een bijscholing over de wetenschappelijke beginselen en de praktische uitwerking van de ekologische siertuin. De belangstelling voor de ekologische tuinkunst groeit gestadig. Voor de vakman vereist de aanleg van een ekologische siertuin een dieper inzicht in de plantenwereld. Zijn kennis over bloeitijd, kleur of hoogte moet aangevuld worden met een praktische kennis over de gelaagdheid van een vegetatiedek, concurrentie tussen planten of bodemtype. De bijscholing is dan ook specifiek gericht op het verruimen van het inzicht in de plantenwereld. Uiteindelijk wil de cursus bijdragen tot een meer doelmatig en ekologisch inrichten van een siertuin, park of landschap. Het programma van de bijscholing splitst zich op in twee delen. In een eerste deel wordt nader ingegaan op de plantenekologie. In een tweede deel wordt kennis gemaakt met de plantenfysiologie. Inlichtingen: Uitstraling Permanente Vorming,

Pleinlaan 2, 1050 Brussel,
Tel: 02/629.27.50.,
Fax: 02/629.27.47.

AKTIE VOOR EEN KERNWAPENVRIJE WERELD

Op maandag 17 april wordt door het Initiatief Non-Proliferatie een actie gevoerd voor een kernwapenvrije wereld te beginnen met België. De manifestatie wordt georganiseerd in Kleine Brogel en begint om 14u30. Er staat een optocht gepland naar de startbaan van Kleine Brogel waar de NAVO-atoomraketten gestockeerd worden. Het 'Initiatief Non-Proliferatie' is een samenwerking van het Forum voor Vredesactie, Greenpeace, KWIA, Voor Moeder Aarde, MVPa, Pax Christi Vlaanderen en Vrede vzw. De initiatiefnemers willen zoveel mogelijk steun verwerven voor een vernieuwing van het proliferatieverdrag. Het samenwerkingsverband wil ondermeer een systeem van tijdelijke verlengingen van het non-proliferatieverdrag, een principie verklaring voor een atoomvrije wereld én een concreet tijdsschema voor een algemene en volledige nukleaire ontwapening. Verder wil men een stopzetting van de modernisering en de produktie van alle kernwapens en de promotie van civiele kernenergie. Tenslotte eist het samenwerkingsverband de onmiddellijke terugtrekking van alle kernwapens uit België. Afspraak op paasmaandag 17 april om 14u30 in Kleine Brogel.

Inlichtingen: Vrede vzw,
Galgenberg 29, 9000 Gent.

Lid van de Unie
van de Uitgevers van
de Periodieke Pers

MILIEURAMA 15e jaargang maandblad van de Bond Beter Leefmilieu

Redactie en administratie

Bond Beter Leefmilieu
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel
Tel. 02/539.22.17
Fax 02/539.09.21

Abonnementen

70 BF (los nummer)
650 BF (jaarabonnee)
800 BF (buitenland)
1300 BF (steunabonnee)
op rekeningnummer
001-1475409-18
van de Bond Beter
Leefmilieu vzw

Hoofredacteur en verantwoordelijke uitgever

Lieve Grauls
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel

Eindredacteur Piet Decoster

Werkten mee aan dit nummer:

Stefaan Claeys
Muriel Cordemans
Rik De Baere
Piet Decoster
Bram Dousselaere
Eric Goubin
Lieve Grauls
Erik Grietens
Danny Jacobs
Lieve Janssens
Gert Jochems
Katherine Keirens
Martine Langen
Bea Lootens
Geert Matthys
Ingrid Pauwels
Ludo Segers
Dirk Serneels
Mauricette Van Houdt
Dirk Van Regenmortel

Foto's

Frans Geys
Luc Verhaegen
Carlos Versieren

Illustraties

Spender & Nevada

Vormgeving MIOS vzw

Pre Press Swinnen Printing

Druk Pandava

Copyright

Overname van artikels
wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie

MILIEURAMA WORDT GEDRUKT
OP 100% POSTKONSUMPTIE-,
NIET GEBLEEKT PAPIER. DE KAF
IS NIET CHLOOR-GEBLEEKT.
DE INKT IS OP VEGETALE BASIS.

DAG VAN DE AARDE

*'Natuurgerichte
Recreatie in
de Kijker'*

23 APRIL 1995